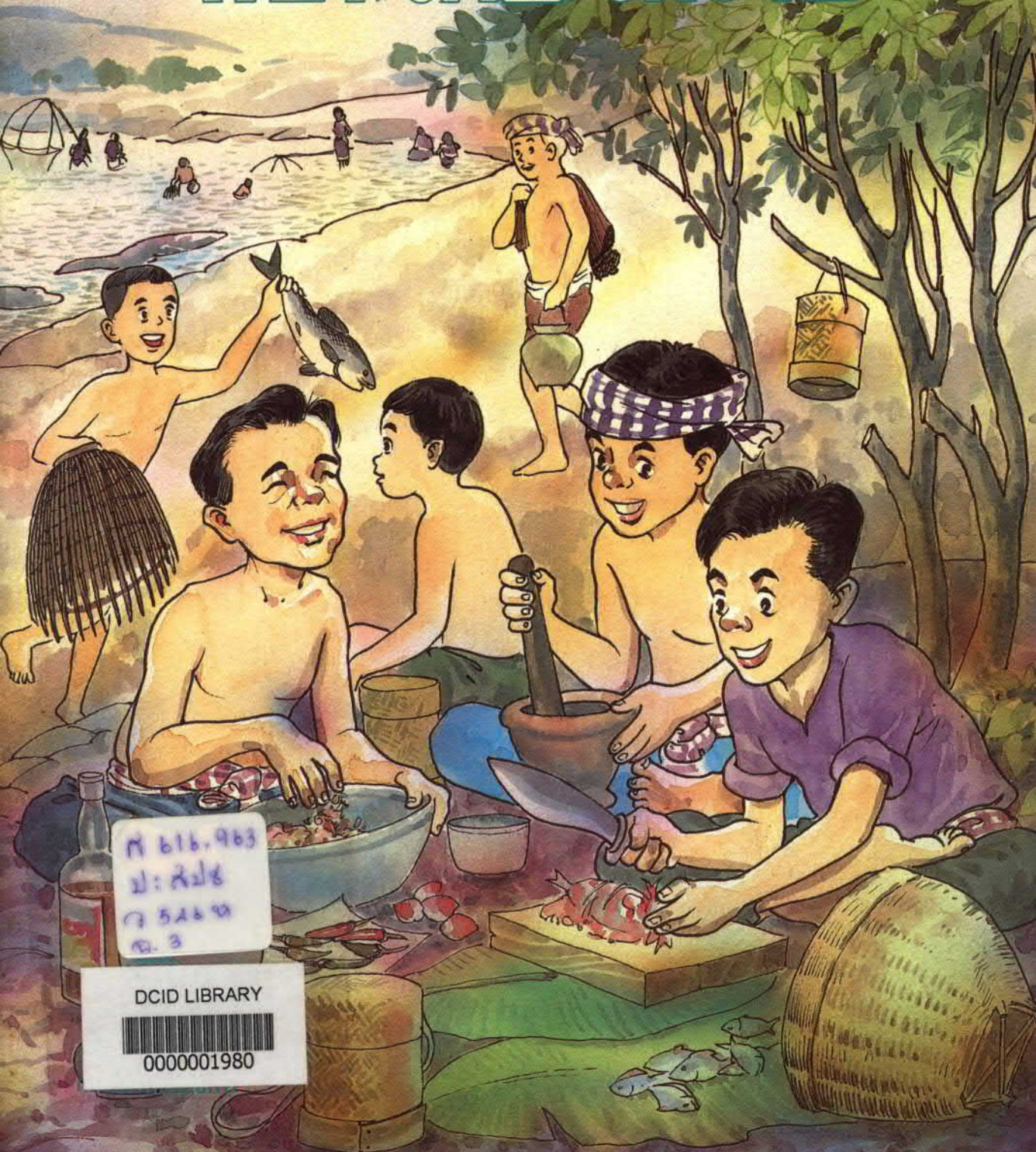

เหตุเกิด ที่บ้านดอนทราย

ท 616.963
ป: 2528
ก 526 ๓
ว. 3

DCID LIBRARY

0000001980

**หนังสืออ่านเพิ่มเติม
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
ระดับประถมศึกษา**

**เรื่อง
เหตุเกิดที่บ้านดอนทราย**

หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับประถมศึกษา
เรื่อง เหตุเกิดที่บ้านดอนทราย
พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง พ.ศ. ๒๕๓๘ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม
ISBN 974 – 26 – 7832 – 4

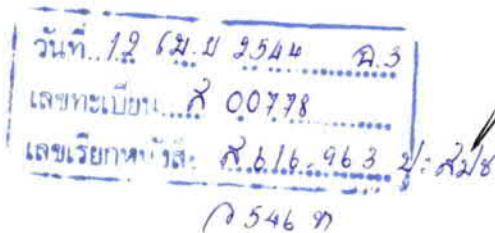
ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม ระดับประถมศึกษา เรื่อง เหตุเกิดที่บ้านดอนทราย ขึ้น กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๘

(นายสุรัฐ ศิลปอนันต์)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

หนังสือเรื่อง เหตุเกิดที่บ้านดอนทราย นี้ ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ใช้ประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการป้องกัน และหลีกเลี่ยงการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับได้อย่างถูกต้อง เนื้อหาสาระของหนังสือต้องการสร้างความตระหนักในความร้ายแรงของโรคพยาธิใบไม้ตับ อันเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขอนามัยในการรับประทานอาหาร โดยเน้นถึงการป้องกันการเกิดโรคและการรักษาเบื้องต้น นำเสนอเนื้อหาโดยมีตัวละครดำเนินเรื่องแบบบันเทิงคดี ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน พร้อมกับได้เสนอภาพวาดสีสวยงาม สอดแทรกกับเนื้อเรื่องตลอดทั้งเล่มทำให้น่าอ่านยิ่งขึ้น

กรมวิชาการหวังว่า นักเรียนและผู้สอนคงได้รับประโยชน์และความบันเทิงจากการอ่านหนังสือเล่มนี้เป็นอย่างดี กรมวิชาการขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดทำมา ณ โอกาสนี้ด้วย

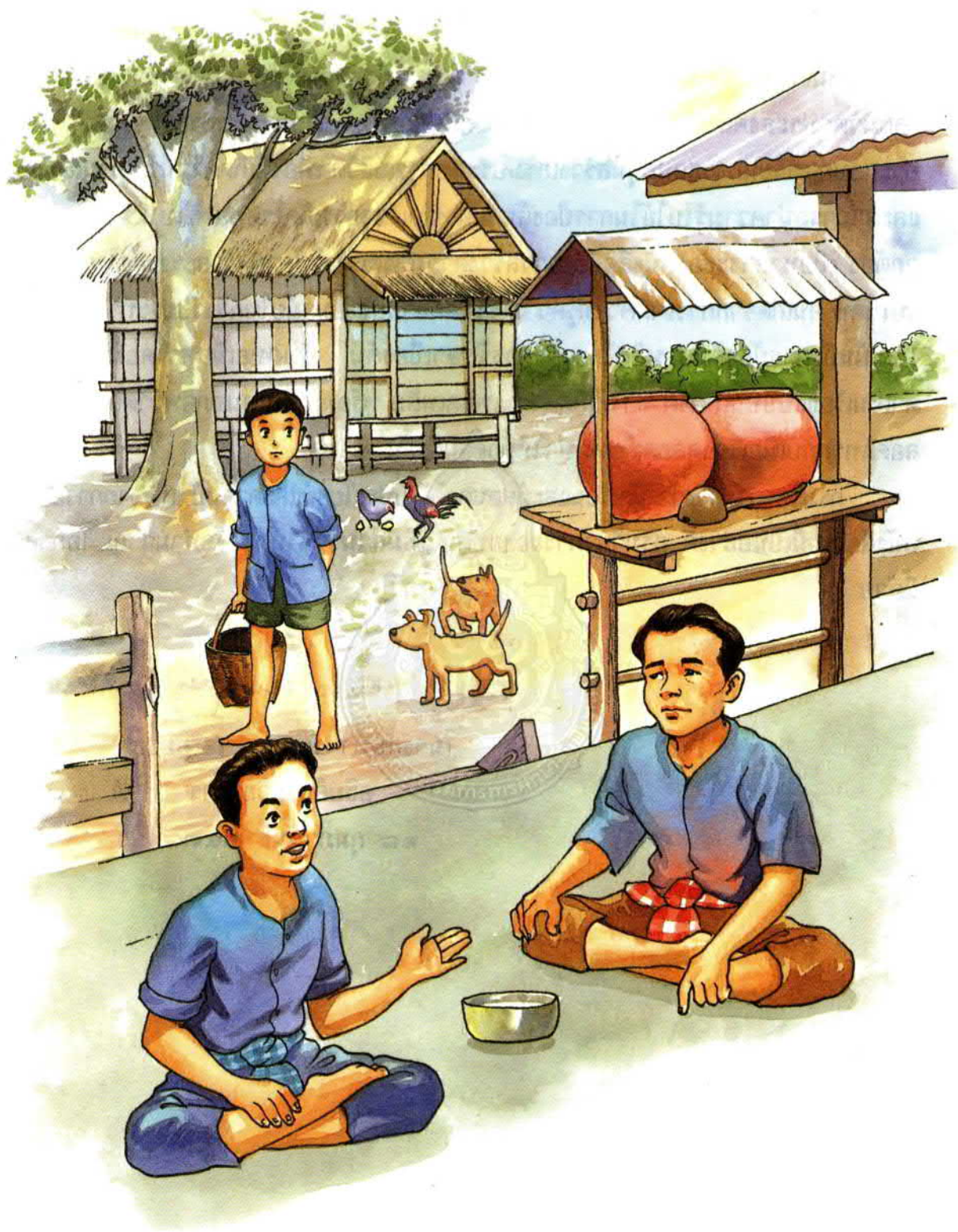

นาง กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา

(นางกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)

อธิบดีกรมวิชาการ

๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘

เหตุเกิดที่บ้านดอนทราย

ยอดมีลูกคนหนึ่งชื่อคำผาง ลูกคำผางมีอายุมากกว่าพ่อ ๓ ปี แต่คนทั้งสองดูแตกต่างกันมาก คำผุนพ่อของยอดอายุ ๕๐ ปี หน้าตาดูอ่อนกว่าวัย ผิวพรรณอิมเอิบ ร่างกายแข็งแรงลำสันสมบูรณ์ ผมไม่หงอก ฟันยังเต็มปาก ทำอะไรคล่องแคล่ว ไม่ค่อยเจ็บป่วย แต่ลูกคำผางสุขภาพไม่ดี ร่างกายผ่ายผอม ซีดเซียว ทำอะไรเชื่องช้าเหมือนคนไม่มีแรง เจ็บป่วยบ่อยๆ แอดๆ อยู่เป็นประจำ

ในวัยเด็ก ทั้งคำผางและคำผุนมีสุขภาพไม่แตกต่างกันเลย เพราะได้รับการเลี้ยงดูมาเท่าเทียมกันมาตลอด จนกระทั่งเป็นหนุ่มคนทั้งสองจึงเริ่มแตกต่างกัน และเมื่อมีอายุมากขึ้นก็แตกต่างกันมากตามวัย คำผางชอบเที่ยวเตร่สนุกสนาน ดื่มเหล้ามาก กินอาหารไม่เลือกกว่าเป็นของดิบของสุกและไม่คำนึงถึงความสะดวกสบาย อย่างที่เรียกว่า “กินตามใจปาก” นอกจากนี้คำผางเชื่อว่าการกินอาหารแปลกๆ และกินเนื้อสัตว์เลือดสัตว์ที่สดและดิบ จะทำให้ร่างกายแข็งแรงและเป็นคนเก่งกล้า ส่วนคำผุนมีความระมัดระวังในเรื่องอาหารการกินมาก กินแต่ของที่ปรุงสุกแล้วและกินแต่พอดีอิ่ม ดื่มเหล้าบ้างเป็นบางโอกาสไม่ติดเป็นนิสัยและไม่ถึงกับเมามาย

คำผางเคยพูดกับเพื่อนๆ ในวงอาหารว่า

“ลูกผู้ชายต้องกินของสดของขาว อาหารของลูกผู้ชายต้องไม่ถูกความร้อน ยิ่งดิบเท่าไรยิ่งมีประโยชน์บำรุงกำลังทำให้ร่างกายแข็งแรง”

“กินของดิบมาก ๆ ไม่กลัวจะกินตัวพยาธิเข้าไปหรือ” คำผุนเคยถาม

“ถึงกินเข้าไปก็ไม่กลัว ตัวพยาธิที่ไหนจะทนฤทธิ์เหล้าได้ กินของดิบแล้วกินเหล้าตามเข้าไปฆ่าพยาธิได้พอดี” คำผางตอบอย่างอารมณ์ดีทั้งๆ ที่ความเชื่อนี้ไม่ถูกต้องเลย

คำผางชอบกินลาบและก้อยดิบมาตั้งแต่เด็กเนื้อนุ่มเช่นเดียวกับชาวบ้านดอนทรายส่วนใหญ่ อาหารหลักที่เป็นกับข้าวจานสำคัญของชาวบ้านดอนทรายคือ “ลาบ” และ “ก้อย” ลาบเป็นอาหารที่ปรุงจากเนื้อสัตว์ที่ยังสด เช่น เนื้อวัว หมู ไก่ เป็ด ปลา โดยสับเนื้อให้ละเอียดแล้วนำไปคลุกกับเครื่องปรุงรสได้แก่ น้ำปลาร้า เกลือ พริก หัวหอม มะนาว ข้าวคั่ว สะระแหน่ ใบมะกรูด บางทีก็ใส่ “น้ำดี” ซึ่งมีรสขมผสมลงไปด้วย สำหรับเนื้อสัตว์บางชนิดที่มีกลิ่นคาวต้องทำให้สุก เช่น เป็ด ไก่ หมู ปลาบางชนิด แต่เนื้อสัตว์บางชนิดก็ทำได้ทั้งลาบดิบและลาบสุก เมื่อปรุงลาบเสร็จบางทีก็ใส่เลือดผสมลงไปเรียกว่า “ลาบเลือด” คำผางชอบกินลาบทุกชนิดโดยเฉพาะลาบเนื้อวัวใส่เลือด

สำหรับก้อยซึ่งเป็นอาหารยอดนิยมอีกอย่างหนึ่งก็ทำจากเนื้อสัตว์สด ๆ ดิบ ๆ เช่นเดียวกัน การปรุงก้อยทำคล้าย ๆ กับลาบ แต่ทำแบบเร่งด่วนโดยหั่นเนื้อหรือปลาเป็นชิ้น ๆ แล้วคลุกกับเครื่องปรุงโดยไม่ต้องทำให้สุกเลย ส่วนมากใช้เนื้อวัว ปลา หอยโข่ง กุ้ง สำหรับปลาที่นิยมทำก้อยมากคือปลาเกล็ดขาวในตระกูลปลาตะเพียน เช่น ปลาตะเพียน ปลาสวาย ปลาเวียน ปลาขาว ปลากระสูบ ปลาแปบ ปลาชีว เนื่องจากปลาเหล่านี้มีกลิ่นคาวน้อย รสชาติของก้อยจะออกไปทางเปรี้ยวโดยใช้มะนาวหรือมดแดงเป็นเครื่องปรุงสำคัญ

คำผางชอบกินก้อยทุกชนิดเช่นเดียวกับที่ชอบลาบ โดยเฉพาะก้อยปลา ก้อยกุ้ง ก้อยหอยโข่ง ทุกครั้งที่ได้ปลา กุ้งและหอยโข่ง คำผางต้องทำก้อยด้วยตนเองเพื่อให้ได้รสชาติที่ถูกปาก ถ้าเป็นปลาตัวเล็กก็ทุบให้หมดทั้งตัว ปลาตัวโตก็หั่นเป็นชิ้นพอดีคำหรือสับเป็นชิ้นเล็ก ๆ หอยโข่งก็หั่นเป็นชิ้นเหมือนกัน ส่วนกุ้งฝอยก้อยทั้งตัวขณะที่ยังเป็น ๆ

“ต้องใส่พริกเยอะ ๆ แล้วก็บีบมะนาวลงไปอย่างนี้ ถ้าไม่มีมะนาวก็เอามดแดงจากรังใส่ลงไปอร่อยเหมือน เห็นไหมกลิ่นคาวหายไปหมดเลย” คำผางพูดพลางปรุงก้อยปลาตะเพียนในชามเคลือบ

เขาเติมพริกป่นลงไปแล้วกำข้าวคั่วโรยลงไปอีก จากนั้นเอามือคนให้ทั่ว เสร็จแล้วเอามือขยำก้อยขึ้นใส่ปากชิมและเคี้ยวอย่างเอร็ดอร่อย

“อ้อฮือ วิเศษจริง ๆ” เขาอุทานอย่างมีความสุข “มาสิ มากินด้วยกัน”

“ไม่ละ ฉันไม่กล้ากินหรอก กลัวจะกินพยาธิเข้าไป” คำพูนปฏิเสธด้วยความขะเขย่ง

“พยาธิที่ไหนจะทนพริกทนมะนาวได้”

“ก็พยาธิในตัวปลานะซี พริกมะนาวหรือมดแดงฆ่าพยาธิไม่ได้หรอก” คำพูนส่ายหน้า

“ถ้ามีพยาธิจริงฉันคงป่วยไปนานแล้ว กินมาหลายปีไม่เห็นเป็นอะไรเลย อยู่ง่ายกินง่ายแบบนี้ฉันไม่เปลืองฟืนเปลืองไฟ” ว่าแล้วก็รินเหล้ากลั่นครึ่งแก้วแล้วยกขึ้นดื่มรวดเดียว

แต่คำพูนไม่ยอมร่วมวงด้วย ได้แต่มองด้วยความสะอิดสะเอียน

จากวันนั้นถึงวันนี้เป็นเวลากว่า ๓๐ ปี คำพูนก็ยังไม่กินเนื้อดิบหรือปลาดิบไม่ว่าจะเป็นลาบหรือก้อย ในขณะที่คำผางและชาวบ้านส่วนใหญ่ทั้งรุ่นเก່รุ่นใหม่มัคงกินลาบดิบก้อยดิบกันมาตลอด แม้ว่าครูที่โรงเรียนได้สอนและให้ความรู้เรื่องนี้แก่นักเรียนหลายรุ่นแล้ว และเจ้าหน้าที่อนามัยและสาธารณสุขได้มานะนำชาวบ้านปีละหลายครั้งหลายหน คนเหล่านั้นก็ยังไม่เปลี่ยนนิสัยในการกินของดิบอยู่นั่นเอง

สิ่งที่คำพูนทำได้ก็คือสอนลูกไม่ให้กินเนื้อดิบปลาดิบไม่ว่าจะทำเป็นลาบหรือก้อย และคำพูนก็ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างโดยไม่กินเนื้อดิบหรือปลาดิบเลย ไม่ว่าจะอยู่ในบ้านหรือนอกบ้านก็ตาม

บ่ายแก่ๆ วันหนึ่งในฤดูเก็บเกี่ยว ที่บริเวณลานกว้างหน้าศาลากลางหมู่บ้านดอนทราย รดสองแถวประจำทางที่วิ่งระหว่างอำเภอกับหมู่บ้านเข้าจอด ผู้คนเดินพลุกพล่านไปมา บ้างก็รอรับคนที่มาบ้างก็รอรับของที่สั่งซื้อ บ้างก็รอขึ้นรถเที่ยวสุดท้ายเพื่อเข้าไปอำเภอ

“พ่อ ลุงคำผางเป็นไงบ้าง” ยอดถามขณะที่พ่อก้าวลงจากท้ายรถ

“ก็เหมือนเดิมนั่นแหละ ไม่มีอะไรดีขึ้นและดูเหมือนจะแย่ลงเสียอีก” คำพูนพูดพลางส่งกระเป๋าดูทางใบเล็กให้ลูกชาย

คำพูนไปเยี่ยมคำผางที่นอนป่วยอยู่โรงพยาบาลในตัวจังหวัด หมอบอกว่าเป็นโรคตับ แต่ไม่บอกรายละเอียด ก่อนไปรักษาที่โรงพยาบาล คำผางตัวเหลือง ตาเหลือง ผอมมากจนเห็นซี่โครง แต่ท้องโตเหมือนคนมีท้อง หลังจากรักษาด้วยยาพื้นบ้านหลายขนานและไม่มีอาการดีขึ้นเลย คำผางจึงเชื่อคำแนะนำของญาติพี่น้อง ไปหาหมอที่โรงพยาบาลในเมือง

“ลุงคำผางป่วยเพราะกินเหล้ามากเกินไปพ่อ” ยอดถาม

“ก็อาจเป็นได้ แต่หลายคนบอกว่าเป็นเพราะตัวพยาธิใบไม้เข้าไปอยู่ในตับ คนที่กินปลาดิบมักจะเป็นโรคนี้น” พ่อพูดพลางหันไปทักครูเดชากับนิกรซึ่งยืนคุยอยู่กับฝรั่งคนหนึ่ง

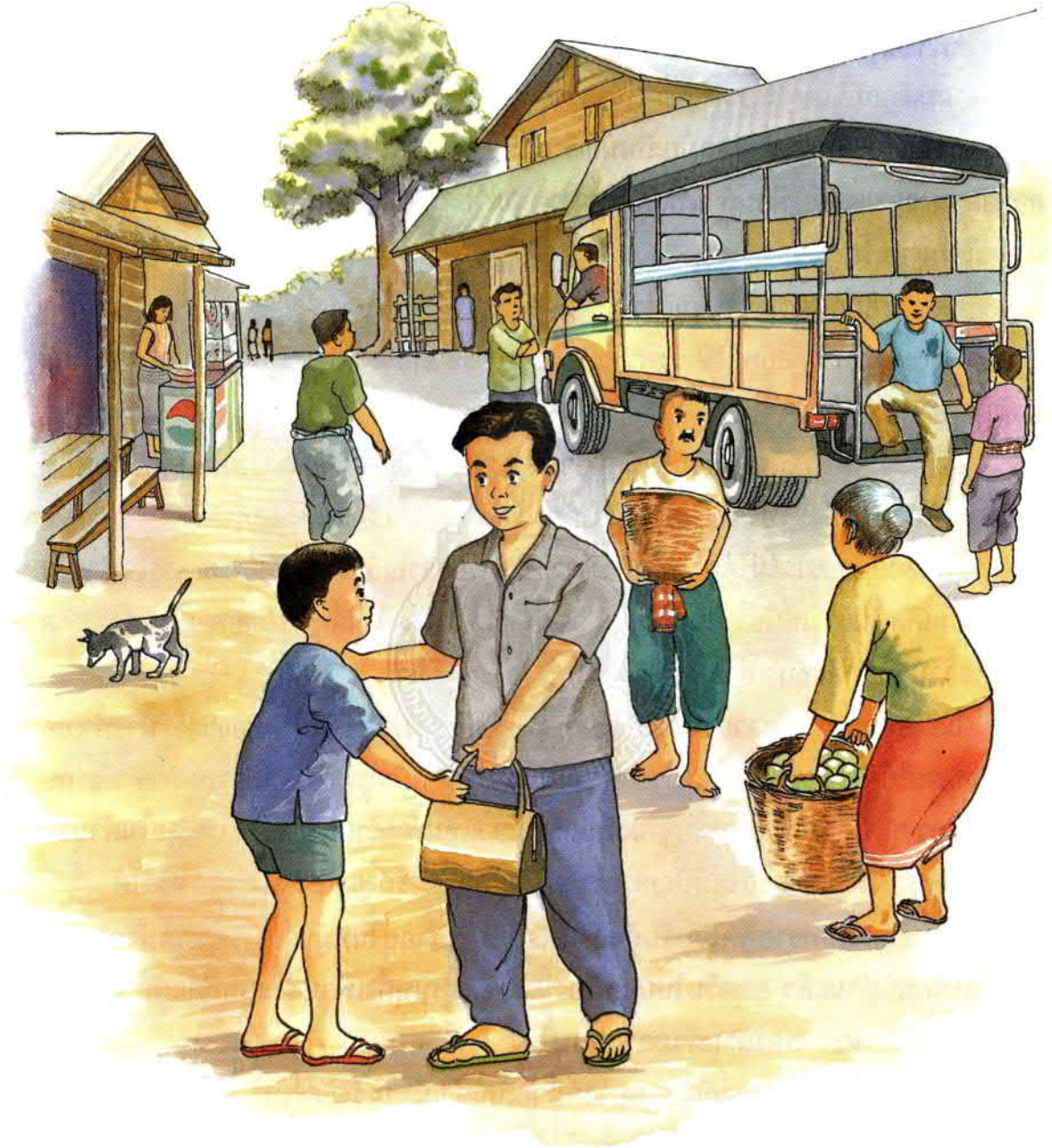
“รู้จักกันหรือครู เขาพูดไทยเก่งนะ”

“อ้าว คุยกันมาในรถแล้วหรือ” นิกรถามยิ้มๆ นิกรเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำตำบล แต่ชาวบ้านดอนทรายเรียกว่าหมอ เพราะเขาทำหน้าที่หลายอย่างคล้ายแพทย์

“ครับ ผมคุยกับเขามาตั้งแต่รถออกจากอำเภอ แต่ลืมถามว่าชื่ออะไร” คำพูนหันไปทางฝรั่งคนนั้น

“ผมชื่อไมเคิล ไมเคิล จอห์นสันครับ เรียกไมเคิลเฉยๆ ก็ได้” ฝรั่งหนุ่มหันมายิ้มให้

ไมเคิล จอห์นสันเป็นชาวอเมริกัน เขาเป็นชาวต่างประเทศคนแรกที่มาถึงหมู่บ้านดอนทราย เขามาคนเดียวพร้อมกับแผนที่การเดินทางและหนังสือนำส่งตัวจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ไมเคิลเป็นอาสาสมัครสันติภาพ ที่รัฐบาลอเมริกันส่งมาทำงานในประเทศไทยตามโครงการความร่วมมือระหว่างรัฐบาลทั้งสองประเทศ เขาเรียนจบปริญญาโททางด้านสาธารณสุขจากมหาวิทยาลัยฟลอริดา ใฝ่ฝันที่จะมาเมืองไทยนานแล้ว ทันทีที่เรียนจบก็สมัครเป็นอาสาสมัครสันติภาพ เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมไทย

จนพูดและฟังภาษาไทยได้พอสมควร จากนั้นเขาเดินทางมาประเทศไทย พักอยู่กับครอบครัวคนไทยในกรุงเทพฯ ขณะที่ปฏิบัติงานในกระทรวงสาธารณสุขก่อนจะเดินทางสู่ภาคอีสาน โดยมีจุดหมายปลายทางที่บ้านดอนทรายแห่งนี้

“ทำไมคุณไมเคิลจึงเลือกมาที่นี่” ครูเดชาถามขณะที่ร่วมกันอาหารในเย็นวันนั้น

“ผมเลือกที่นี่เพราะเป็นหมู่บ้านในโครงการที่อยู่ในภาคอีสานและห่างไกลจากกรุงเทพฯ ที่สุด ผมอยากมาอีสานตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียน” ไมเคิลตอบ “ผมเคยอ่านหนังสือเกี่ยวกับภาคอีสาน และเคยฟังเพื่อนบ้านที่เป็นทหารมารบเวียดนามเล่าเรื่องภาคอีสานให้ฟัง มีเรื่องน่าสนใจหลายเรื่อง”

“คุณจะอยู่กับพวกเรานานเท่าไร” นิกรถาม

“ตามโครงการก็อยู่หนึ่งปี ระหว่างนี้ผมคงไปจังหวัดบ้าง ไปกรุงเทพฯ บ้าง แต่ส่วนใหญ่จะอยู่กับพวกเราที่นี่”

“ก็ดี จะได้ช่วยกันทำงานร่วมกับชาวบ้าน คนที่นี่เขายังล้าหลังหลายเรื่อง แต่ก็มีความกระตือรือร้นที่จะรับรู้สิ่งใหม่ๆ และต้องการพัฒนาตนเอง” ครูเดชาพูด

“ผมคงช่วยอะไรไม่ได้มากหรอกเพราะประสบการณ์ยังน้อย แต่ผมจะตั้งใจทำงานเต็มที่” ไมเคิลบ่นข้าวเหนียวเป็นก้อนกลมจมน้ำพริกในถ้วยใบเล็ก “ผมอาจจะให้ความคิดเพื่อให้ชาวบ้านทำสิ่งที่เขาทำอยู่ให้ดีขึ้น”

ไมเคิลพักที่บ้านพักสาธารณสุขตำบลที่ว่างอยู่หลังหนึ่งคู่กับบ้านพักของนิกร นายอำเภอได้มอบหมายให้ครูเดชากับนิกรดูแลช่วยเหลือและประสานงานในฐานะที่ครูเดชาพูดภาษาอังกฤษได้ดีกว่าใครๆ ในหมู่บ้าน และในฐานะที่นิกรเป็นตัวแทนของกระทรวงสาธารณสุขในตำบลนี้ อย่างไรก็ตาม เรื่องภาษาก็ไม่มีปัญหาเพราะไมเคิลสามารถพูดและฟังภาษาไทยได้

ชาวบ้านดอนทรายพูดโจษจันกันถึงเรื่องที่มีฝรั่งมาอยู่ในหมู่บ้าน หลังจากนำกระเป๋าของพ่อมาเก็บที่บ้านแล้ว ยอดรีบไปบอกเรื่องนี้แก่ทองผู้เป็นทั้งเพื่อนและลูกพี่ลูกน้องฝ่ายแม่

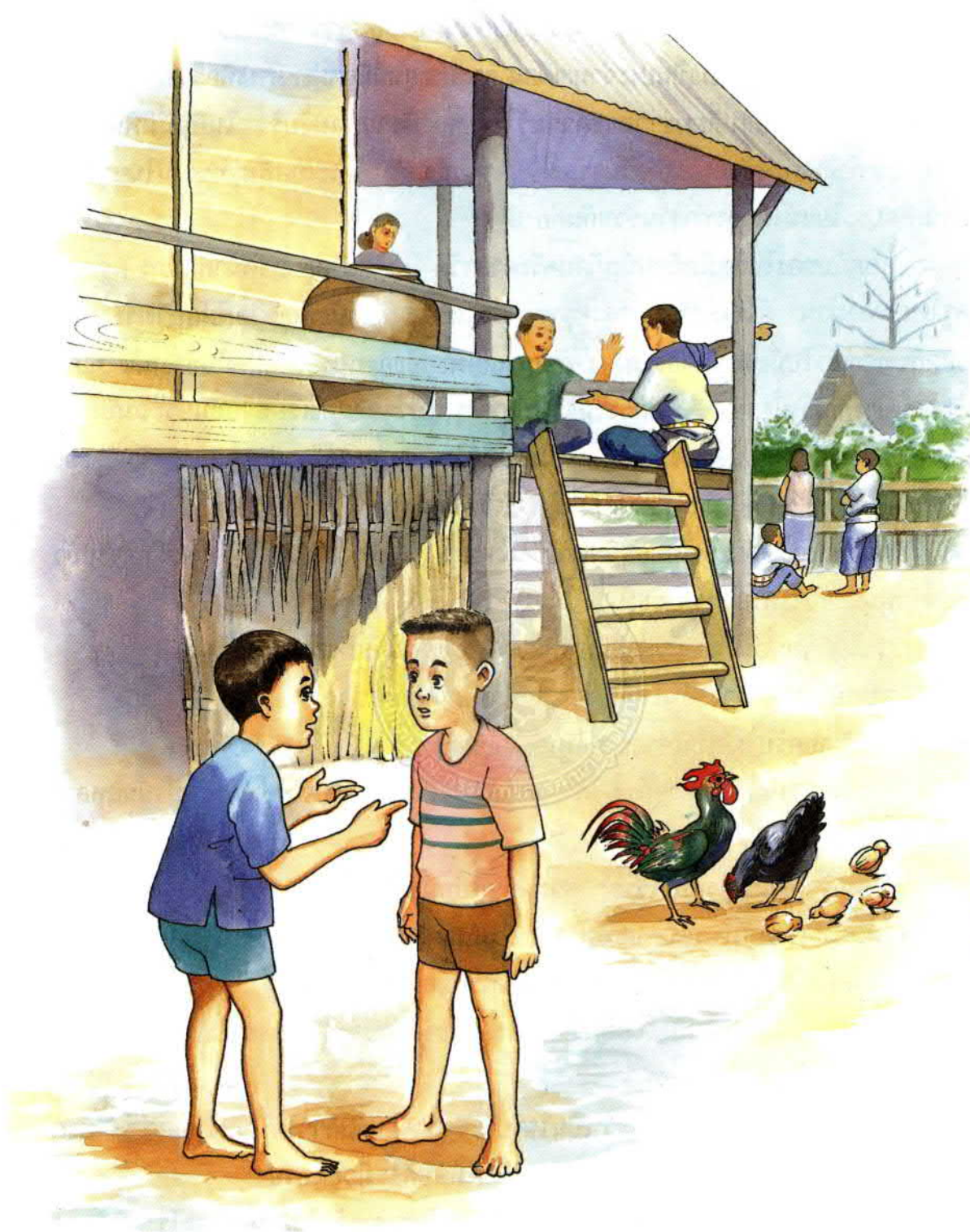
“ชื่ออะไรนะ” ทองถามด้วยความสนใจ

“ไมเคิล” ยอดตอบออกเสียงพยางค์ท้ายเป็นสำเนียงฝรั่งชัดเจน

“อ้อ ไมเคิล แจ็คสัน” ทองเอ่ยชื่อนักร้องยอดนิยมคนหนึ่ง

“ไม่ใช่ไมเคิล แจ็คสัน คนนี้ไมเคิลอะไรก็ไม่รู้ ดูท่าทางเขาเป็นคนง่าย ๆ น่ารัก เย็นนี้ไปที่บ้านหมอนิกรกันไหม เผื่อบางทีได้มีโอกาสคุยกับไมเคิล” ยอดเอ่ยปากชวน

“เขาพูดไทยได้หรือ ภาษาอังกฤษของฉันทันเข้าหม้อหมดแล้ว”

“ได้ซี พูดภาษาบ้านเราก็ได้หลายคำ” ยอดหมายถึงภาษาไทยอีสาน

หลังอาหารมื้อค่ำของคืนนั้น ผู้ใหญ่เขียนนัดประชุมชาวบ้านดอนทรายที่ศาลาวัด เป็นการประชุมตามปกติซึ่งมีเป็นประจำทุกเดือน การประชุมนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อชี้แจงข้อราชการ ปกติกาสารหรือและแลกเปลี่ยนข่าวสารความรู้ใหม่ๆ ให้ชาวบ้านรับรู้ ในคืนนี้มีพิเศษคือการแนะนำให้ทุกคนรู้จักกับไมเคิลในฐานะเป็นตัวแทนของต่างประเทศที่มาทำงานในหมู่บ้าน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการทำงานร่วมกันต่อไป

ยอดกับทองไปถึงเมื่อมีคนนั่งเกือบครึ่งศาลาวัด ไมเคิลนั่งอยู่แถวหน้ากับนิกร ครูเดชา ครูใหญ่ทองม้วน ผู้ใหญ่เขียน และคำพูนพ่อของยอด เขานั่งพับเพียบได้อย่างเรียบร้อย ยอดกับทองเข้าไปนั่งแถวที่สองใกล้ๆ กับบุญเลิศพี่ชายของทองซึ่งอยู่ติดกับข้างหลังไมเคิล เป็นครั้งแรกที่เด็กทั้งสองได้เห็นฝรั่งในระยะใกล้ๆ แม้ว่าทั้งสองเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และได้เรียนภาษาอังกฤษมาแล้ว ก็ยังไม่เคยได้ใกล้ชิดและได้ยินเสียงพูดของฝรั่งเจ้าของภาษาเลย ทองคิดว่าคืนนี้เขาต้องได้ยินเสียงฝรั่งพูดแน่ๆ

“ได้ข่าวว่าทิดคำผางไปนอนป่วยอยู่ที่โรงพยาบาล มีใครไปดูแลกันบ้างละ” หลวงปู่บัวถามคำพูนระหว่างที่รอการประชุม

“ผมไปเยี่ยมเพิ่งกลับมาบ่ายนี้เองหลวงปู่” คำพูนตอบพลางพนมมือ

“เป็นยังไง อาการดีขึ้นไหม” หลวงปู่บัวหน้าหมากแล้วถามต่อ

“ไม่ดีเลยครับ น่าเป็นห่วง” คำพูนตอบเบาๆ

“โรคภัยไข้เจ็บเป็นของคู่กับชีวิต อย่าคิดอะไรมาก คิดไปห่วงไปก็เท่านั้นแหละ”

หลวงปู่พูดซ้ำๆ

“โยมคำผางเป็นโรคอะไรนะ” พระภิกษุรูปหนึ่งถามขึ้น

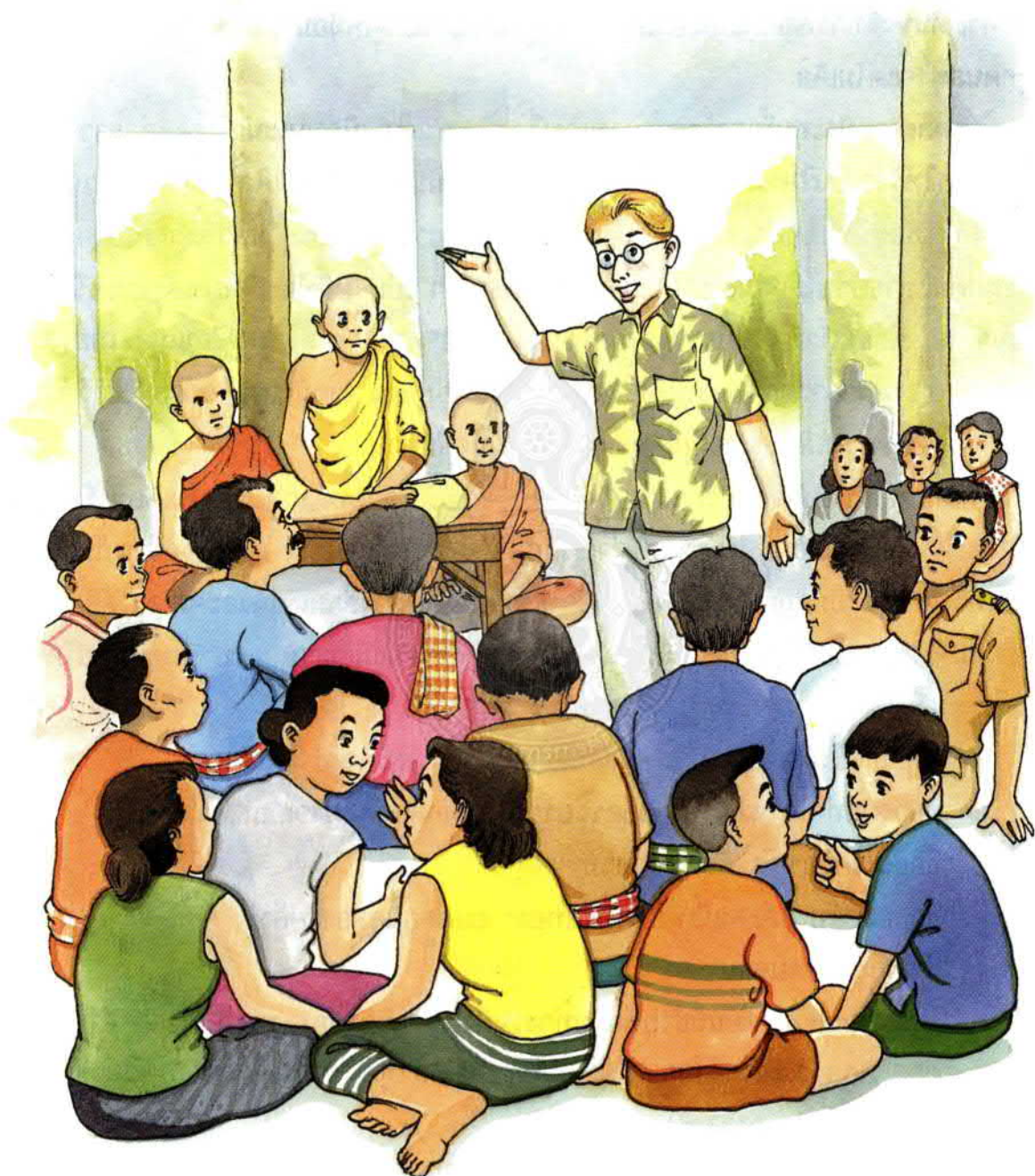
“หมอเขาว่าเป็นโรคตับ” คำพูนตอบแล้วก้มหน้า

“อาจจะเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับก็ได้” นิกรพูดเสริมขึ้น

“ถ้าเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับก็ถือว่าเป็นโรคประจำตำบลของเราเพราะเป็นกันหลายคนแล้ว” ครูเดชากล่าว

“ไม่ใช่แต่ตำบลเราหรอก จะว่าเป็นโรคประจำภาคอีสานก็ได้” นิกรพูดต่อ “ถ้าหากพวกเรายังกินปลาดิบกันอยู่อย่างนี้ โรคพยาธิใบไม้ตับก็จะมียู่ต่อไป”

“มันเกี่ยวอะไรกับกินปลาดิบ กินกันมาตั้งแต่โบราณแล้วไม่เห็นเป็นอะไร” ทิดผองนักเลงหัวไม้ประจำหมู่บ้านพูดขึ้นดังๆ

“เรื่องนี้เราพูดกันมาหลายปีแล้ว เอาหนังมาฉายให้ดูก็หลายครั้ง แต่ยังมีคนป่วยเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับอยู่ตลอดมาและไม่ลดน้อยลงเลย ที่เป็นอย่างนี้เพราะตัวพยาธิมันอยู่ในปลา กินปลาดิบเข้าไปก็เท่ากับกินตัวพยาธิ เมื่อพยาธิเข้าไปอยู่ในตัวคนมันก็ไปอยู่ในท่อทางเดินน้ำดีทำให้อุดตันและอักเสบ” นิกรพูดเสียวแต่ดูเหมือนไม่มีใครสนใจฟัง เพราะทุกคนสนใจแต่ไมเคิล

หลังจากประชุมชี้แจงข้อราชการและเรื่องอื่นๆ แล้ว นิกรแนะนำไมเคิลต่อชาวบ้าน โดยบอกให้รู้ว่าเป็นใครมาจากที่ไหนสั้นๆ หลังจากนั้นก็เชิญให้ไมเคิลพูดกับชาวบ้านเอง ไมเคิลพูดเรื่องเกี่ยวกับตัวเองและจุดมุ่งหมายของการมาอยู่หมู่บ้าน แล้วก็ฝากเนื้อฝากตัวกับทุกคน ชาวบ้านได้ถามเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของเขา เช่น มีพี่น้องกี่คน แต่งงานหรือยังมีลูกกี่คน พ่อแม่ทำงานอะไร พูดไทยได้ไหม กินอาหารไทยได้ไหม ชอบเมืองไทยไหม ซึ่งไมเคิลตอบด้วยอารมณ์ดีและพูดได้ชัดเจนเป็นที่พอใจทุกคน จากนั้นเขาเป็นฝ่ายฟังชาวบ้านสนทนา จนกระทั่งเลิกประชุมทุกคนจึงแยกย้ายกันกลับบ้าน

ตอนที่เดินออกจากบริเวณวัด ยอดกับทองเดินตามหลังกลุ่มของไมเคิลซึ่งมีนิกร ครูเดชาและผู้ใหญ่เขียน ไมเคิลบอกว่าเขาอยากได้คนช่วยงานเก็บข้อมูลบางอย่างเกี่ยวกับสภาพและความเป็นอยู่ของชาวบ้าน อยากได้คนคล่องแคล่ว อ่านเขียนและคิดเลขได้ดี รู้จักธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นนี้พอสมควร ข้อสำคัญต้องมีเวลาพอจะทำงานและไปไหนมาไหนกับเขาได้ทุกวัน

“ผมอยากได้ผู้ชาย เพราะจะได้ไปไหนด้วยกันได้สะดวก” ไมเคิลว่า

“อย่างผมทำได้ไหมครับ” ยอดรวบรวมความกล้าตัดสินใจเอ่ยปากเสนอตัว

“ชื่ออะไรครับ” ไมเคิลหันมาถาม

“ชื่อยอดครับ และคนนี่เพื่อนผมชื่อทอง” ยอดตอบคล่องแคล่ว

“เรียนอยู่ชั้นไหนครับ”

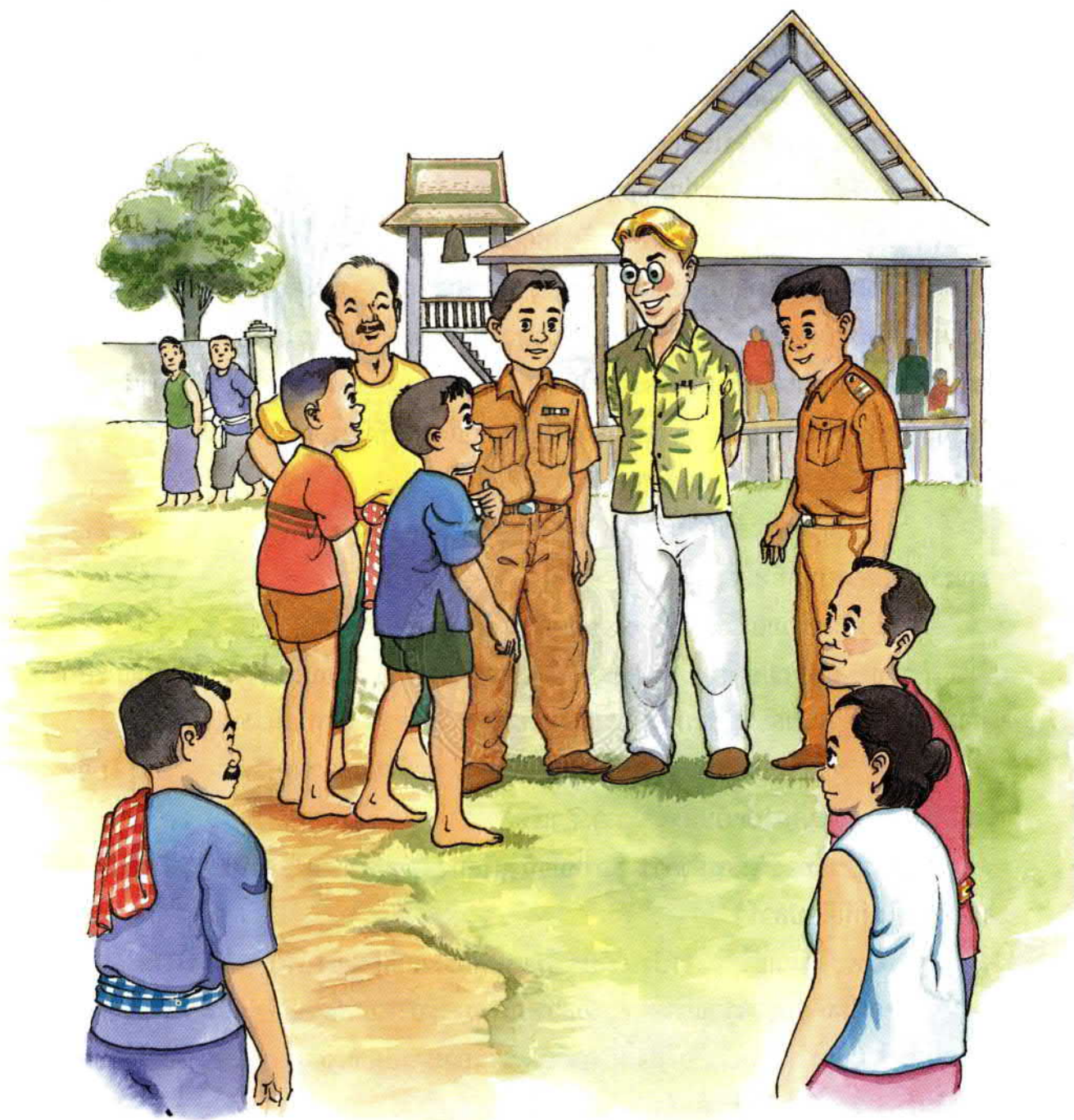
“ไม่ได้เรียนครับ ตอนนี้ช่วยพ่อแม่ทำงานที่บ้าน” นิกรตอบแทนเด็กทั้งสอง

“ยอดเรียนเก่ง แต่ไม่มีโอกาสได้เรียนต่อ” ครูเดชาพูด “ถ้าไมเคิลอยากได้ผู้ช่วยงานตามที่พูดกัน ผมคิดว่ายอดกับทองทำได้แน่ๆ”

“พรุ่งนี้ตอนสายผมจะไปคุยด้วยที่บ้าน” ไมเคิลนัดหมาย

“ไม่เป็นไร ผมกับทองจะไปหาที่สถานีนามัยเอง” ยอดรีบรับข้อเสนอ

“ก็ดีเหมือนกัน ไปแต่เช้านะ จะได้ช่วยกันทำกับข้าวเลี้ยงรับไมเคิล” นิกรได้ที่รีบออกปากชวน

เมื่อกลับมาถึงบ้านในคืนนั้น ยอดมีท่าทางตื่นเต้นจนเป็นที่ผิดสังเกตของพ่อแม่ แต่ก็ไม่มีใครถามอะไร และเขาก็ไม่พูดอะไร เขานึกไม่ถึงว่าจะได้พบปะพูดคุยกับฝรั่งและยังอาจจะได้ร่วมงานกันต่อไป เขาคาดหวังด้วยความวิตกว่าไมเคิลจะให้ทำอะไร เขาจะทำไฉน จะต้องวางตัวอย่างไรและคิดไปต่าง ๆ นานา

เมื่อนอนไม่หลับจึงไปคุยกับทองซึ่งอยู่บ้านติดกัน ทองก็รู้สึกตื่นเต้นเหมือนกัน ทั้งสองคุยกันจนตีกิจเข้านอน และก่อนนอนยอดได้สวดมนต์ภาวนาขอให้เขาได้ร่วมงานกับไมเคิล และให้ได้ร่วมงานกันตลอดจนไมเคิลกลับไปอเมริกา

นิกรเป็นคนโสดอยู่บ้านพักของทางราชการคนเดียว จึงไม่ค่อยได้ทำอาหารกินเองทุกวัน ส่วนมากก็เปิดเครื่องกระป๋องออกมาปรุงรส หรือทำไข่ดาวไข่เจียว แต่วันนี้เขาจัดอาหารพิเศษเป็นการต้อนรับไมเคิลเพื่อนใหม่ ยอดกับทองไปถึงแต่เช้าตรู่ก่อนที่นิกรจะตื่นนอนเสียอีก ทั้งสองเป็นธุระรับเอาผักและปลาที่มีผู้เอามาส่งตามที่นิกรสั่งไว้ล่วงหน้าตั้งแต่เมื่อคืน

“ทำอะไรกินล่ะพี่” ยอดถาม

“ลาบปลาดุก แล้วก็ต้มปลาช่อนและทอดปลาเนื้ออ่อน มีแต่ปลาทั้งนั้น” นิกรตอบขณะที่นำปลาไปทำที่หลังบ้าน

“จะให้ผมช่วยอะไรบ้างครับ” ยอดกับทองพูดเกือบพร้อมกัน

“ก็ช่วยกันทุกอย่าง เอาปลาดุกไปล้างแล้วก็แล่เอาแต่เนื้อนะ จากนั้นก็หั่นและสับทำลาบ เคยทำไหมล่ะ” นิกรพูดขณะขอดเกล็ดปลาช่อนตัวโตเท่าท่อนแขน

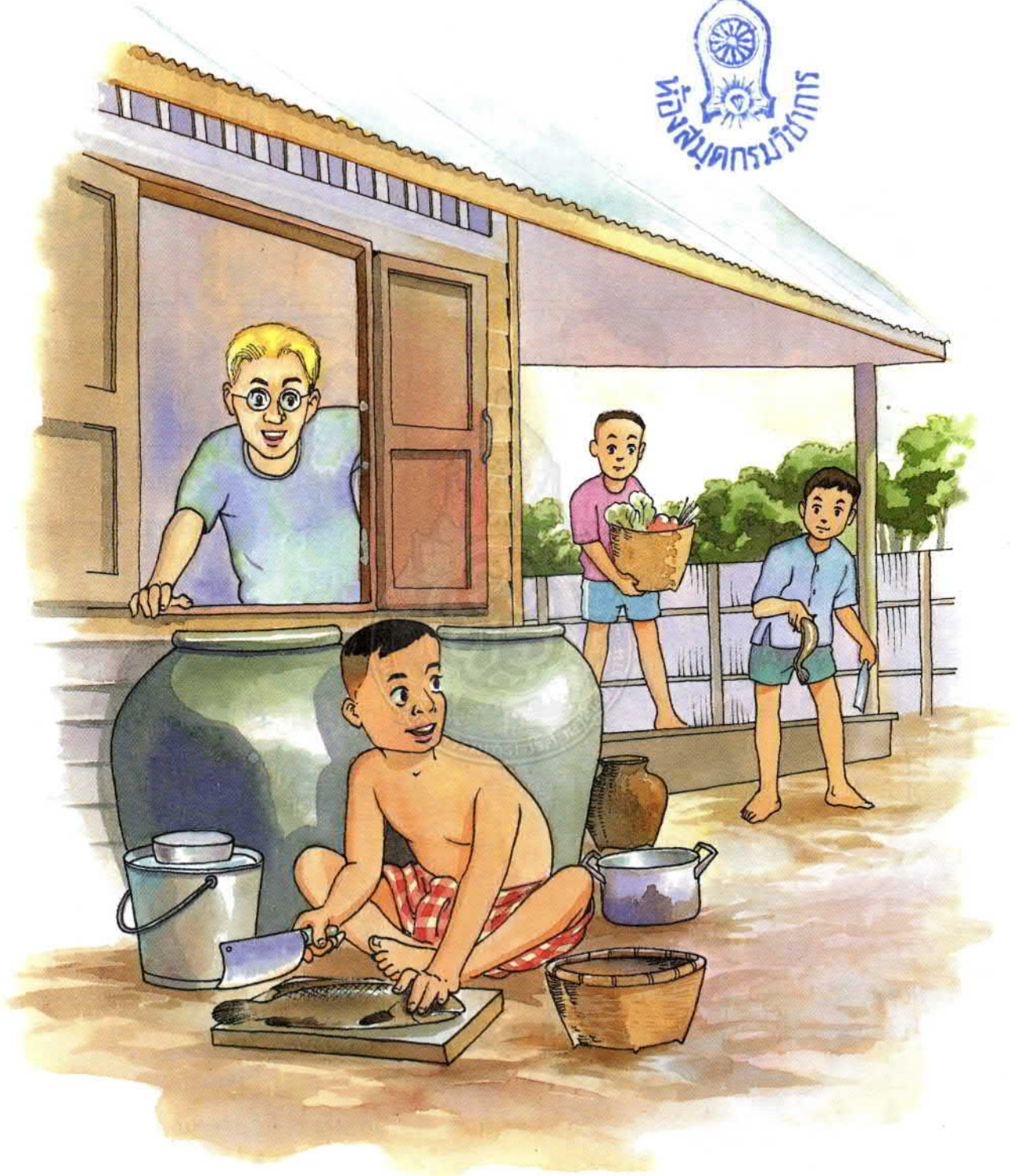
“อ้อ ทำลาบปลาดุก สบายมากผมเคยทำ พ่อยังบอกว่าผมทำลาบอร่อย” ยอดตอบยิ้ม ๆ พลางเดินไปหยิบมีดและมองหาเขียง

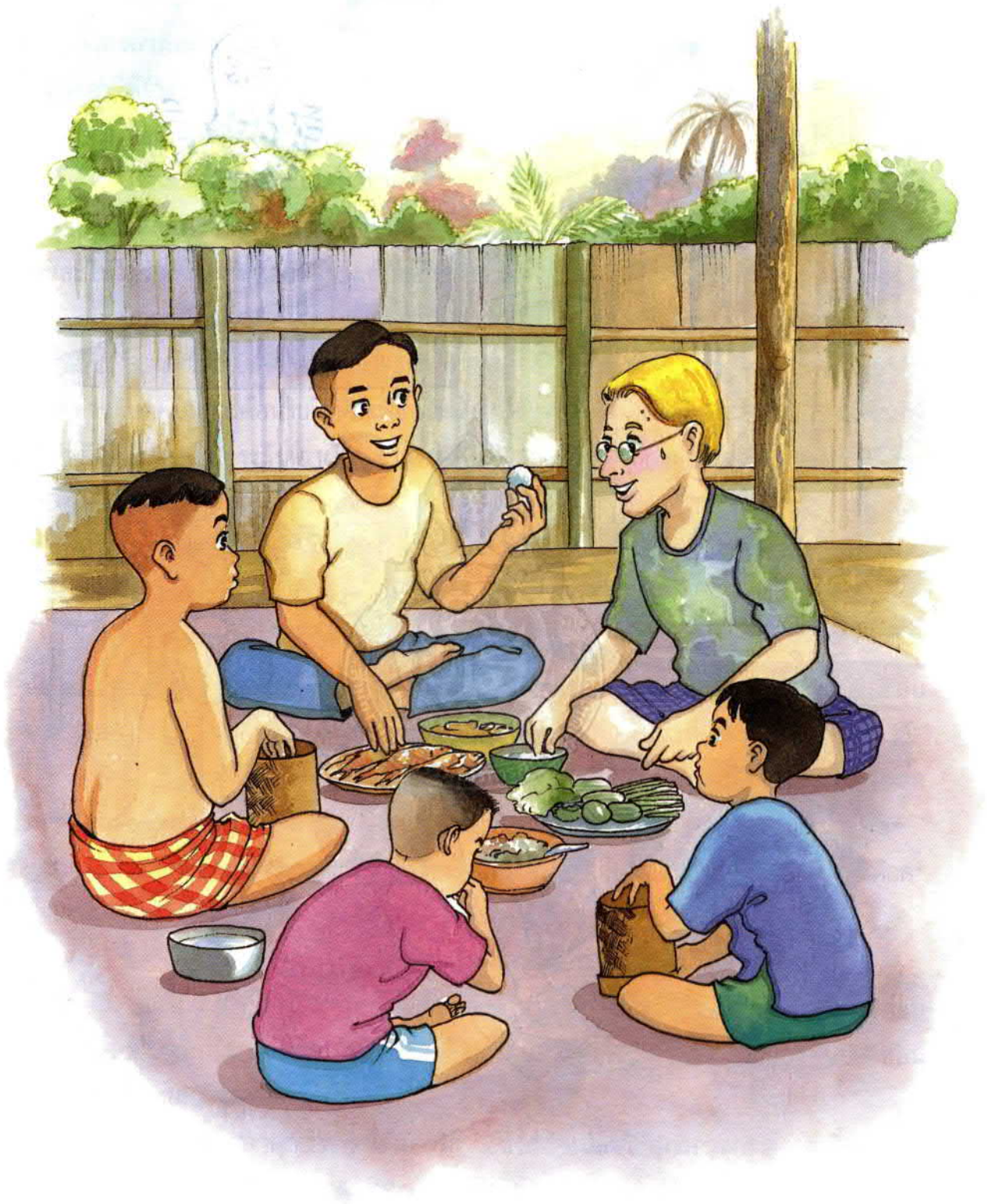
“ส่วนอ้ายทอง” นิกรสั่งการ “เอาหมอนี้ไปใส่ น้ำ เอาปลาแดกใส่ลงไปแล้วต้มให้เดือด” ปลาแดกในที่นี้คือปลาร้า

“และจะให้ผมช่วยอะไรบ้างครับ” ไมเคิลพูดขณะที่เดินเข้าบ้าน

“คุณไมเคิลอยากรู้วิธีทำอาหารอีสานใช่ไหมครับ ตอนนี้อยู่สังเกตพวกผมไปก่อน อีกหน่อยช่วยกันทำ พอกลับไปอเมริกาก็เปิดร้านอาหารอีสานได้เลย” นิกรหันปลาช่อนเป็นชิ้น ๆ ตามขวางเพื่อทำต้มส้ม

การทำลาบปลาดุกอาจทำได้สองวิธี วิธีแรกย่างปลาให้สุกแล้วแกะเอาแต่เนื้อมาปรุงเป็นลาบ วิธีที่สองสับเนื้อปลาดุกสด ๆ แล้วทำให้สุกด้วยการลวกหรือใส่หม้อตั้งไฟ ไม่ว่าจะวิธีใดก็ตามลาบปลาดุกต้องสุก ไม่มีใครทำลาบปลาดุกโดยไม่ทำให้สุกเพราะปลาดุก

มีกลิ่นความมาก ส่วนการทำลาบปลาอย่างอื่นที่มีกลิ่นความน้อย ชาวอีสานมักจะทำลาบดิบ ผู้กินลาบดิบจึงมีโอกาสดักตัวพยาธิที่อยู่ในตัวปลาเข้าไปด้วย

อาหารเข้ามือนี้น่าจะหนักไปสำหรับไมเคิล แต่เป็นเรื่องปกติสำหรับคนอีสานที่ทำงานหนักซึ่งต้องกินอาหารหนักตั้งแต่มือเช้า

“ไอ้โฮ มากมายอย่างนี้จะกินหมดหรือครับ” ไมเคิลมองดูอาหารในสำรับซึ่งมีต้มส้ม ปลาช่อนขามใหญ่ ลาบปลาดุกอีกขามและปลาเนื้ออ่อนทอดอีกจานใหญ่ แล้วยังมีผักสดอีกหลายชนิด

“ไม่หมดก็เก็บไว้อุ่นกินมือต่อไปได้” นิกรพูดและเชิญชวน “เอ้า เชิญเลย แต่ระวังนะทุกอย่างค่อนข้างเผ็ด”

ไมเคิลตักลาบเข้าปาก นี่ไม่ใช่ครั้งแรกที่เขากินอาหารอีสาน เขาารู้สึกว่าอาหารมือนี้รสชาติแตกต่างจากที่เคยกินที่กรุงเทพฯ

“อร่อยจริง ๆ แต่เผ็ดมาก” ไมเคิลทำหน้าเจื่อน มีเหงื่อผุดขึ้นบนใบหน้า

“ต้องกินข้าวตามลงไป กินแต่ลาบเปล่า ๆ อย่างนี้ก็เผ็ดแย่” ยอดแนะนำ

ระหว่างกินอาหาร เป็นการคุยกันเกี่ยวกับอาหารและการกินอาหารของชาวอีสาน ครูเดชาซึ่งมาร่วมวงด้วยได้ช่วยนิกรอธิบายเกี่ยวกับอาหารอีสานในบางเรื่อง ไมเคิลสนใจอาหารอีสานเป็นพิเศษ เขาทราบว่าอาหารพื้นเมืองของอีสานมีแพร่หลายไปทั่วทุกภาคของประเทศและมีแพร่หลายไปถึงต่างประเทศ ทุกหนทุกแห่งที่ชาวอีสานไปอยู่ต้องมีอาหารอีสาน และเมื่อคนท้องถิ่นได้ลองชิมก็มักติดใจในรสชาติและอยากลิ้มรสอีก

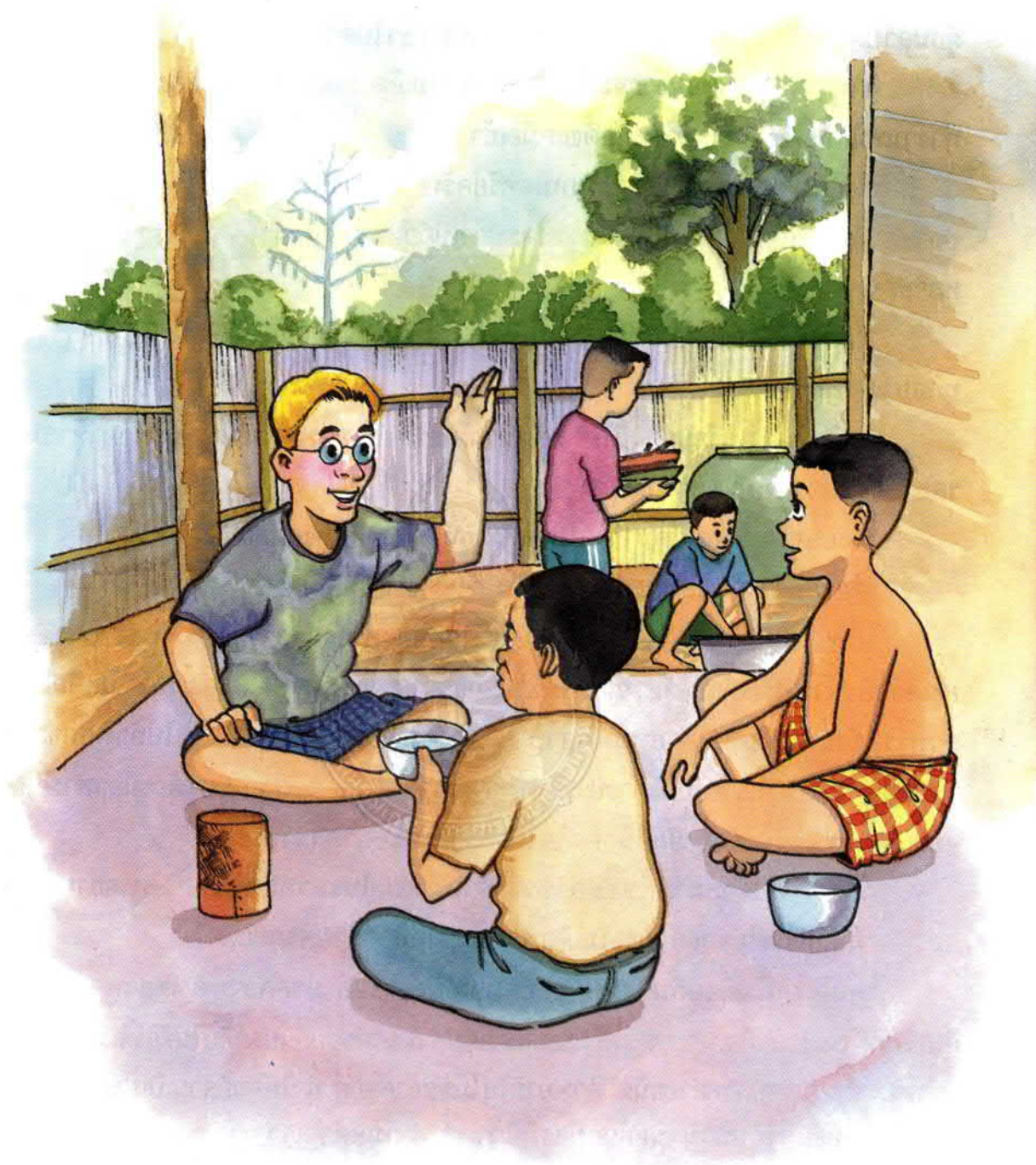
“ส้มตำหรือตำหมากหุ่งเป็นอาหารอีสานที่นิยมกันแพร่หลายมาก” ครูเดชากล่าว

“ที่อเมริกาก็มีขายด้วย” ไมเคิลพูดพลางสูดปากด้วยความเผ็ด

“คนอีสานไม่นิยมกินเนื้อหมู ชอบกินเนื้อวัวและปลามากกว่า” ครูเดชาพูดต่อ “การกินปลาก็ดีในแง่ของโภชนาการ แต่ก็มีข้อเสียคือคนส่วนมากชอบกินปลาดิบในลักษณะต่าง ๆ กัน อย่างที่เราทราบว่าปลาหลายชนิดมีตัวพยาธิใบไม้ตับอาศัยอยู่ ทำให้คนอีสานเป็นโรคนี้กันมาก”

“เรื่องนี้ก็รู้กันมานานแล้วอย่างที่นิกรพูด ผมคิดว่าเราคงหาทางช่วยกันแก้ไขได้ แต่ตอนนี้ผมอยากจะรู้เรื่องอาหารอีสานที่ทำจากปลาวัวมีอะไรบ้าง” ไมเคิลพูด

“อ้อ มีหลายอย่าง เริ่มกันที่ปลาแดกหรือปลาร้าก่อนก็แล้วกัน” ครูเดชาเริ่มอธิบาย “ปลาร้าคือปลาหมักที่ทำจากปลาดิบซึ่งอาจจะสดหรือไม่สดก็ได้ และทำจากปลาทุกชนิด โดยเอามาหมักใส่เกลือให้เค็มจัดอาจจะใส่ข้าวคั่วหรือรำข้าวลงไปบ้าง การหมักต้องคลุกหรือ

โหลกให้เกลือเข้าไปในเนื้อปลา สมัยก่อนต้องใช้ครกตำ เมื่อคลุกหรือโหลกได้ที่แล้วจึงเอากีบไว้ในไห ปิดให้มิดชิด จะนำมากินได้เมื่อหมักไว้นานเป็นเดือน ปลาร้าจะดีหรือไม่ดีอยู่ที่ความสดของปลา ถ้าปลาสดก็ได้ปลาร้าดี ถ้าปลาไม่สดก็อาจจะได้ปลาร้ามีกลิ่นเหม็นหรือปลาร้าเน่า ข้อเสียของปลาร้าก็คือความสะอาด ถ้ามีกลิ่นเหม็นก็น่ารังเกียจ หากปิดไหไม่มิดชิดก็จะมีแมลงวันไปวางไข่แล้วออกเป็นตัวหนอนเป็นที่น่ารังเกียจเหมือนกัน คนต่างถิ่นจึงมักดูถูกปลาร้าอีสาน”

“แต่ปลาร้ามีสารอาหารที่มีประโยชน์นะ” ไมเคิลว่า “ไม่ใช่แต่คนอีสานที่กินปลาร้า คนญี่ปุ่น เกาหลีก็กินปลาร้าเหมือนกัน แล้วปลาส้มเป็นยังไง”

“ปลาส้มหรือส้มปลาก็คือปลาสดที่หมักเกลือและใส่ข้าวสุกลงไปด้วยเพื่อให้เกิดรสเปรี้ยว ปลาที่ใช้ทำปลาส้มเป็นปลาที่ไม่มีกลิ่นคาวเท่านั้น ส่วนมากเป็นปลาตระกูลปลาตะเพียน เมื่อหมักไว้สองสามวันมีรสเปรี้ยวก็นำมากินได้” นิกรอธิบาย

“นอกจากนี้ก็มีปลาหม่า กับ ปลาจ่อม ซึ่งเป็นปลาหมักเช่นเดียวกัน” ครูเดชอธิบาย “ปลาจ่อมคือปลาตัวเล็กและกึ่งฝอยที่เอามาหมักกับเกลือและข้าวคั่ว เก็บไว้ในภาชนะสองสามวันก็มีรสเปรี้ยวกินได้ ส่วนปลาหม่าหรือหม่าปลา ทำจากไข่ปลาและเครื่องในของปลาในตระกูลปลาตะเพียนหรือไข่ปลาเทโพ ปลาคัง เลือกเอาแต่ไข่หรือเครื่องในที่สุดมากๆ เอามาคลุกเกลือและข้าวคั่ว นำไปหมักในภาชนะสองสามวันมีรสเปรี้ยวก็กินได้”

“สรุปแล้วการหมักปลาก็เพื่อทำให้มีรสเปรี้ยวใช่ไหมครับ” ไมเคิลถาม

“ใช่แล้ว ยกเว้นปลาร้าอย่างเดียวที่หมักให้เค็ม” ยอดตอบ

“การกินปลาหมักเหล่านี้เขากินสุกหรือกินดิบครับ” เป็นคำถามสำคัญของไมเคิล

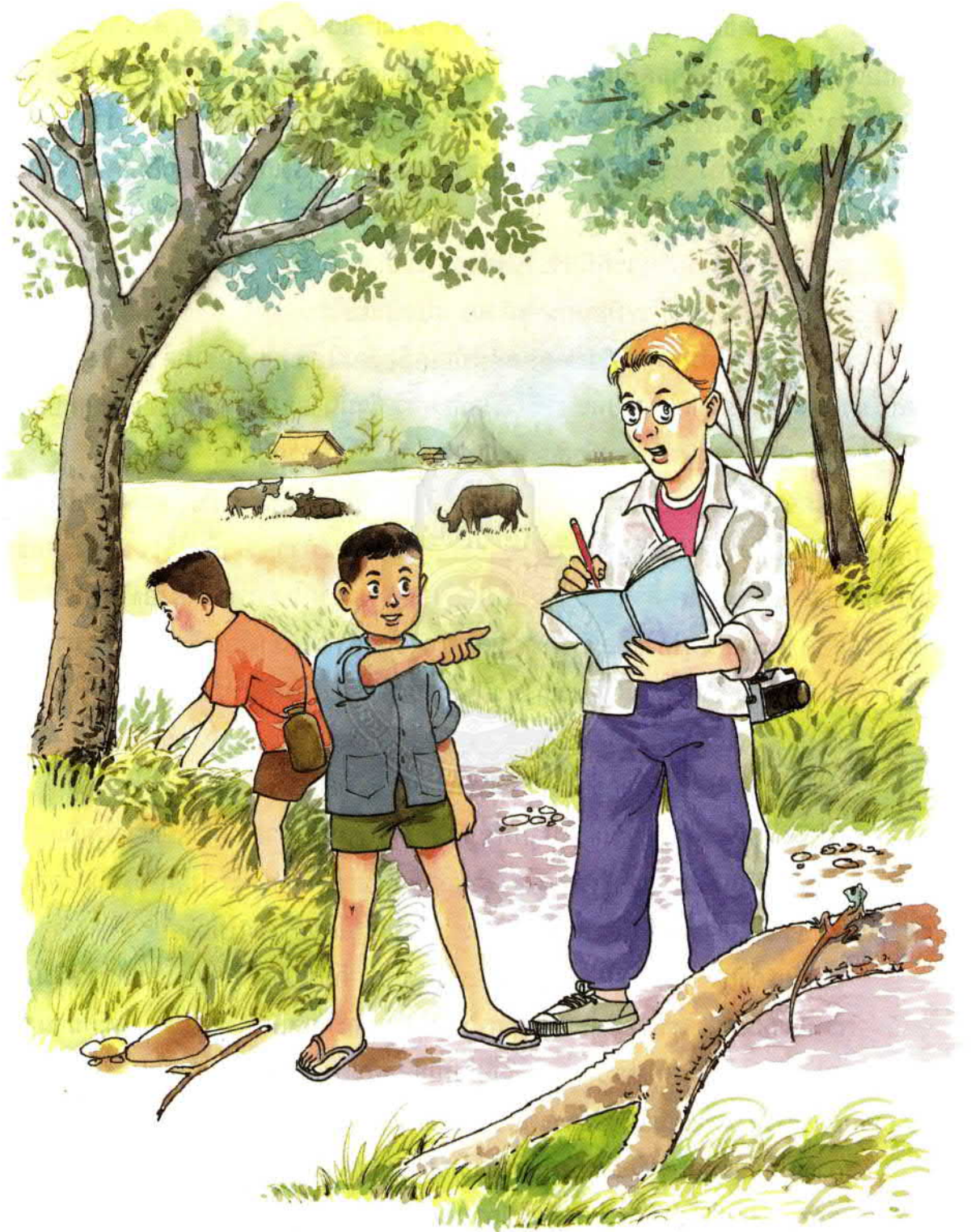
“ส่วนใหญ่กินดิบ แต่ชาวบ้านเขาว่าปลาที่เปรี้ยวจากการหมักไม่ดิบ” นิกรตอบ

“พวกเราชักชวนให้เขาทำอาหารเหล่านี้ให้สุกเขาก็ไม่ยอมโดยอ้างว่าไม่อร่อย”

“ข้อเสียของการกินปลาแบบอีสานก็คือการกินปลาดิบนั่นเอง” ครูเดชกล่าวเสริม

“แต่ปลาหมักน่าจะปลอดภัยมากกว่าลาบปลาและก้อยปลา เพราะการหมักนานๆ ก็ทำให้พยาธิตายได้ การทำลาบดิบและก้อยดิบนี้สิคืออันตรายแท้จริง” นิกรปรารภ “บอกกล่าวกันอย่างไรก็ไม่ค่อยเชื่อฟัง อ้างแต่ความเคยชิน”

“การเปลี่ยนแปลงค่านิยมของคนต้องใช้เวลาและเหตุผล ถ้าพยายามถุกวิธีผมคิดว่าคงจะสำเร็จ” ไมเคิลให้กำลังใจและหันไปถามยอดกับทอง “ยอดกับทองล่ะ ชอบกินลาบ ก้อยดิบหรือเปล่า”

“ไม่ชอบครับ ผมกินปลาดิบไม่ได้เลยและที่บ้านผมก็ไม่มีใครกินปลาดิบด้วย” ยอดตอบ
“ผมก็เหมือนกัน” ทองตอบ

“เรามาหาทางช่วยให้ชาวบ้านเราเลิกกินปลาดิบได้ไหม” ไมเคิลพูดจริงจัง

“พวกผมทำมานานแล้ว” ครูเดชาพูด “คราวนี้อาจจะได้ผลเพราะมีคุณไมเคิลมาช่วย
อีกแรง บางทีชาวบ้านเขาอาจจะเชื่อฝรั่งมากกว่าเชื่อคนไทยด้วยกันก็ได้”

ผมว่าคนเราเชื่อเหตุผลนะครับ คงไม่เชื่อเพราะผู้พูดเป็นคนไทยหรือฝรั่ง ถ้าเราแสดง
ให้เขาเข้าใจด้วยการเห็นตัวพยาธิจริง ๆ หรือรูปถ่ายที่ชัดเจนของตัวพยาธิ ให้เขาเห็นกับตา
โดยหาตัวพยาธิจริง ๆ ที่อยู่ในตับหรือในท่อน้ำดีของคนมาให้ชาวบ้านดูได้ ผมว่าเขาจะ
เข้าใจและเชื่อแน่ครับ คนเราถ้าไม่เห็นจริงมักจะไม่ใช่อะไรง่าย ๆ” ไมเคิลสรุป

ยอดกับทองได้ทำงานร่วมกับไมเคิลตามที่ต้องการ งานที่ทำก็ไม่มีอะไรยุ่งยากสำหรับ
เด็กทั้งสอง เพียงแต่พาไมเคิลไปดูไร่นา ป่าไม้ หนองบึงแล้วก็บอกชื่อพืชและสัตว์ต่าง ๆ
ที่พบเห็นพร้อมทั้งบอกประโยชน์ของพืชสัตว์เหล่านั้นว่าชาวบ้านใช้ทำอะไรหรือทำอาหาร
อะไรบ้าง นอกจากนี้ก็พาไมเคิลไปร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านหรือต่างหมู่บ้าน เช่น
งานบุญ งานประเพณีต่าง ๆ หากไม่สามารถอธิบายรายละเอียดของเรื่องต่าง ๆ ได้ ยอด
ก็ถามพ่อแล้วนำความรู้ไปบอกไมเคิลอีกทีหนึ่ง

ไมเคิลถ่ายรูปพืช สัตว์ ผู้คน เหตุการณ์ กิจกรรมและสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ไว้มาก
และเขาได้บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ไว้ในสมุดและในเทป ยอดกับทองช่วยจัดหาและอำนวยความสะดวก
ให้ในหลายเรื่อง ซึ่งไมเคิลพอใจมาก

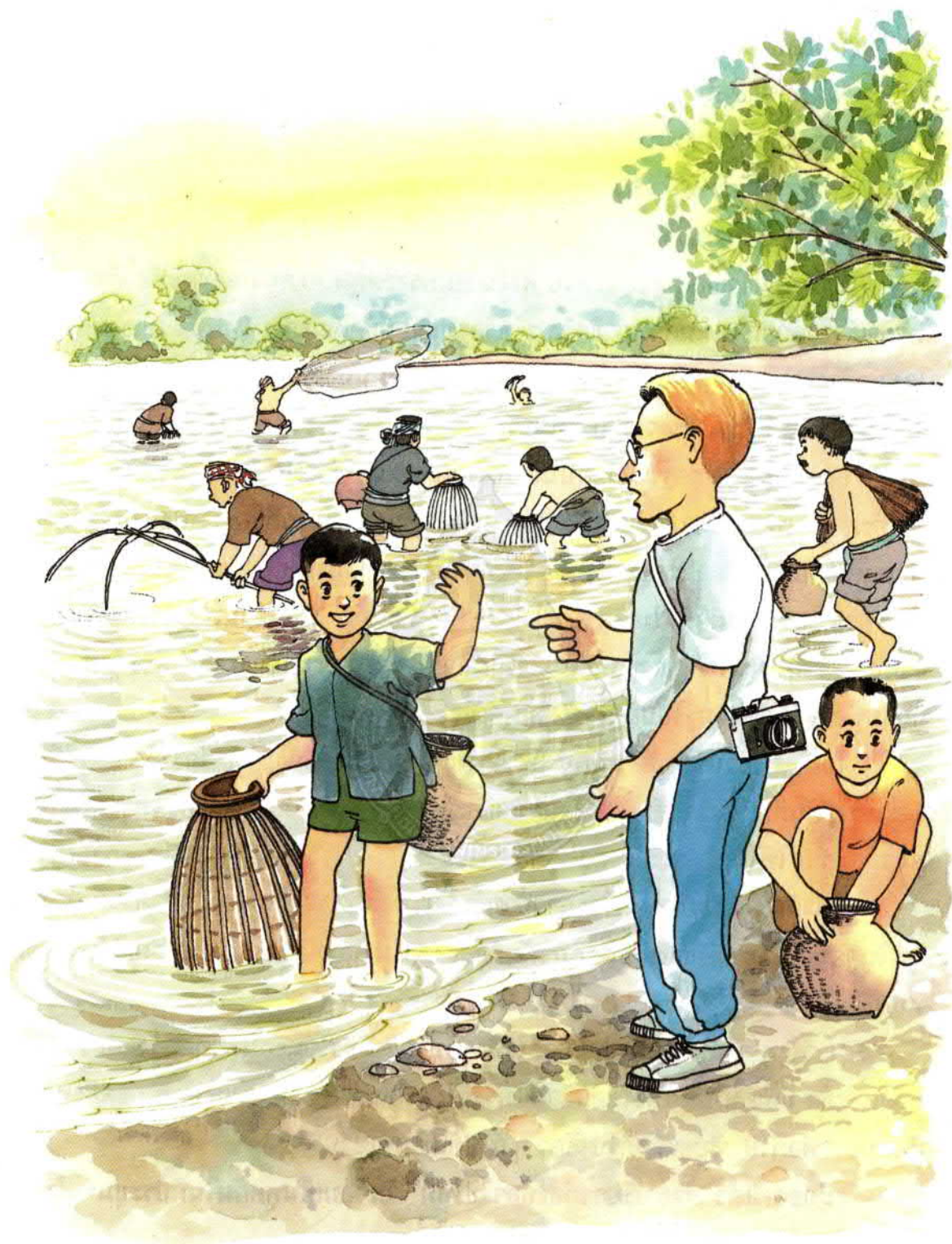
“ไมเคิล พรุ่งนี้ผมจะพาไปดูชาวบ้านจับปลา และถ้าสนใจจะลงจับปลาด้วยก็ได้” ยอด
พูดในตอนเย็นวันหนึ่งของเดือนกุมภาพันธ์หลังจากไมเคิลมาอยู่บ้านดอนทรายได้ประมาณ
หนึ่งเดือน

“เขาจับปลากันที่ไหน และมีอะไรพิเศษหรือจึงต้องไปดู” ไมเคิลสนใจแต่สงสัย

“อ้อ มีพิเศษ อย่าเพิ่งรู้ตอนนี้เลย พรุ่งนี้ไปดูที่หนองขามป้อมก็แล้วกัน” ยอดยังไม่ยอม
เปิดเผย “พ่อก็ไป พี่บุญเลิศก็ไป ใคร ๆ ก็ไปกันทั้งหมู่บ้าน”

“ निकออกแล้ว ที่เขาเรียกว่าลงปลาไซ้ไหม วันก่อนเห็นพูดกันในที่ประชุม” ไมเคิล
นึกขึ้นได้แต่ก็ยังไม่เข้าใจว่าการลงปลาคืออย่างไร

“ใช่แล้ว เราจะไปดูเขาลงปลาที่หนองขามป้อม” ยอดบอกความจริง

ในภาคอีสานมีแหล่งน้ำธรรมชาติที่ทุกคนใช้ประโยชน์ร่วมกันอยู่ทุกหมู่บ้านทุกตำบล บางหมู่บ้านมีหนองบึงหลายแห่ง หนองบึงเหล่านั้นบางแห่งก็มีน้ำขังตลอดปี บางแห่งก็มีน้ำเฉพาะในฤดูฝน ในหน้าฝนมีกุงหอยปูปลามาก คณะกรรมการหมู่บ้านหรือสภาตำบลมักจะห้ามไม่ให้ผู้ใดจับปลาในหนองบึงบางแห่งจนกว่าจะถึงหน้าแล้ง เมื่ออาหารเริ่มขาดแคลน จึงเปิดโอกาสให้ทุกคนลงจับปลาพร้อมกัน โดยผู้จับปลาจ่ายค่าธรรมเนียมตามที่กำหนด เช่น แหปากละ ๒๐ บาท ยกยอปากละ ๑๐ บาท สุ่มปากละ ๕ บาท จมวกด้ามละ ๕ บาท เป็นต้น เงินค่าธรรมเนียมที่เก็บได้เป็นรายได้ของส่วนรวม การลงจับปลาแบบนี้ต้องมีประกาศให้ทราบล่วงหน้าโดยทั่วกัน

การลงจับปลาพร้อมกันเช่นนี้เรียกว่า ลงปลา หรือ ลงหนอง เป็นกิจกรรมที่ทุกคนรอคอยเพราะได้ทั้งความสนุกสนานและได้ทั้งปลา นอกจากทำอาหาร หรือทำปลาร้า ปลาแห้งเก็บไว้แล้วผู้ที่จับปลาได้มากก็อาจขายปลาให้แก่พ่อค้าแม่ค้าที่มาจับซื้อถึงริมบึงอีกด้วย

“เอ้ารีบหน่อย รีบเดิน เดี่ยวจะไม่ทันเวลา” คำพูดบอกทุกคนให้เร่งฝีเท้า

“เขาเริ่มกันก็โม่งครับ” ไมเคิลถาม

“สองโมง ตอนนี้ทุกคนคงพร้อมแล้ว” บุญเลิศตอบและเดินดุ่มๆ ออกหน้าไป

ยอดกับทองถือสุ่มคนละปากพร้อมด้วยข้งใบใหญ่ผูกติดเอวด้านหลัง คำพูดกับบุญเลิศสะพายแหคนละปากและมีข้งติดเอวเช่นเดียวกัน ส่วนไมเคิลสะพายกล้องถ่ายรูปและกระติบใส่ข้าวเหนียวสำหรับอาหารกลางวัน คนทั้งห้ามาถึงหนองขามบ่อมก่อนเวลาเริ่มงานเล็กน้อย

คำพูนนำเงินไปชำระที่ปะรำกรรมการสภาตำบล เขาจ่ายไปทั้งสิ้น ๕๐ บาท สำหรับแห ๒ ปากและสุ่ม ๒ ปาก หากโชคดีจับปลาได้มากคิดราคาเกินทุนก็ถือว่าได้กำไร แต่ถ้าจับปลาคิดราคาได้น้อยกว่าที่ลงทุนก็ถือว่าได้จ่ายเงินบำรุงสภาตำบล อย่างไรก็ตามปีนี้ปลาในหนองขามบ่อมก็คงจะมีมาก ทั้งนี้สังเกตจากการผุดขึ้นหายใจและความขุ่นของน้ำ ผู้คนที่ทราบข่าวจึงหลั่งไหลมา ทำให้สภาตำบลได้เงินมากกว่าทุกปีที่ผ่านมา

เวลา ๘.๐๐ น. กำนันแสงผู้เป็นประธานได้ให้สัญญาณโดยการตีฆ้องใหญ่ เสียงฆ้องกระหึ่มได้ยินไปทั่วบริเวณ และพร้อมกันนั้นธงสีเขียวก็ถูกชักขึ้นยอดเสาไม้ไผ่ที่ปักเด่นอยู่ ๔ ทิศของริมบึง นักจับปลาจำนวนนับพันจากหลายหมู่บ้านที่เตรียมพร้อมอยู่รอบบึงส่งเสียงไชโยโห่ร้องและก้าวลงน้ำพร้อมกัน

เพียงครู่เดียวหนองน้ำที่มีพื้นที่ประมาณ ๒๐๐ ไร่ ก็คลาคล่ำไปด้วยผู้คนที่ยกจับปลา ด้วยเครื่องมือและอุปกรณ์ตามที่กำหนดคือ แห ยกยอ ฉมวก สวิงและส้อม พวกพรานแห และนักฟุ้งฉมวกจับปลาทั้งบริเวณน้ำลึกและน้ำตื้น พวกยกยอเข้าแถวหน้ากระดานอยู่ช่วงกลาง ระหว่างน้ำลึกกับน้ำตื้น ส่วนนักส้อมปลาและนักล่าด้วยสวิงอยู่แถวๆ น้ำตื้น เพื่อเป็นการ สงวนพันธุ์ปลา คณะกรรมการได้กำหนดเขตหวงห้ามไว้ตรงกลางบึงที่น้ำลึกโดยปักเสาธง ไว้ ๔ ต้นเป็นเครื่องหมายแสดงอาณาเขตเนื้อที่ประมาณ ๑ ไร่ บริเวณนี้ห้ามผู้ใดเข้าไปจับปลา

เสียงโห่ร้องและตะโกนดังขึ้นเป็นระยะๆ เมื่อมีใครจับได้ปลาตัวโตหรือเห็นปลาตัวโต กระโดดขึ้นเหนือผิวน้ำ เสียงเหล่านี้เพิ่มความตื่นเต้นให้แก่คนจับปลาและผู้คนที่อยู่บนฝั่ง

“ไมเคิลจะลงน้ำกับผมตอนนี้หรือจะรออีกสักพัก” ยอดถามเพื่อนรุ่นพี่

“ลงด้วยกันเดี๋ยวนี้เลย น้ำลึกไหม” ไมเคิลรู้สึกสนุกและตื่นเต้นราวกับนายพราน กำลังเข้าไปในอาณาจักรของสัตว์ป่าที่กำลังถูกล่าในเกมซาฟารี

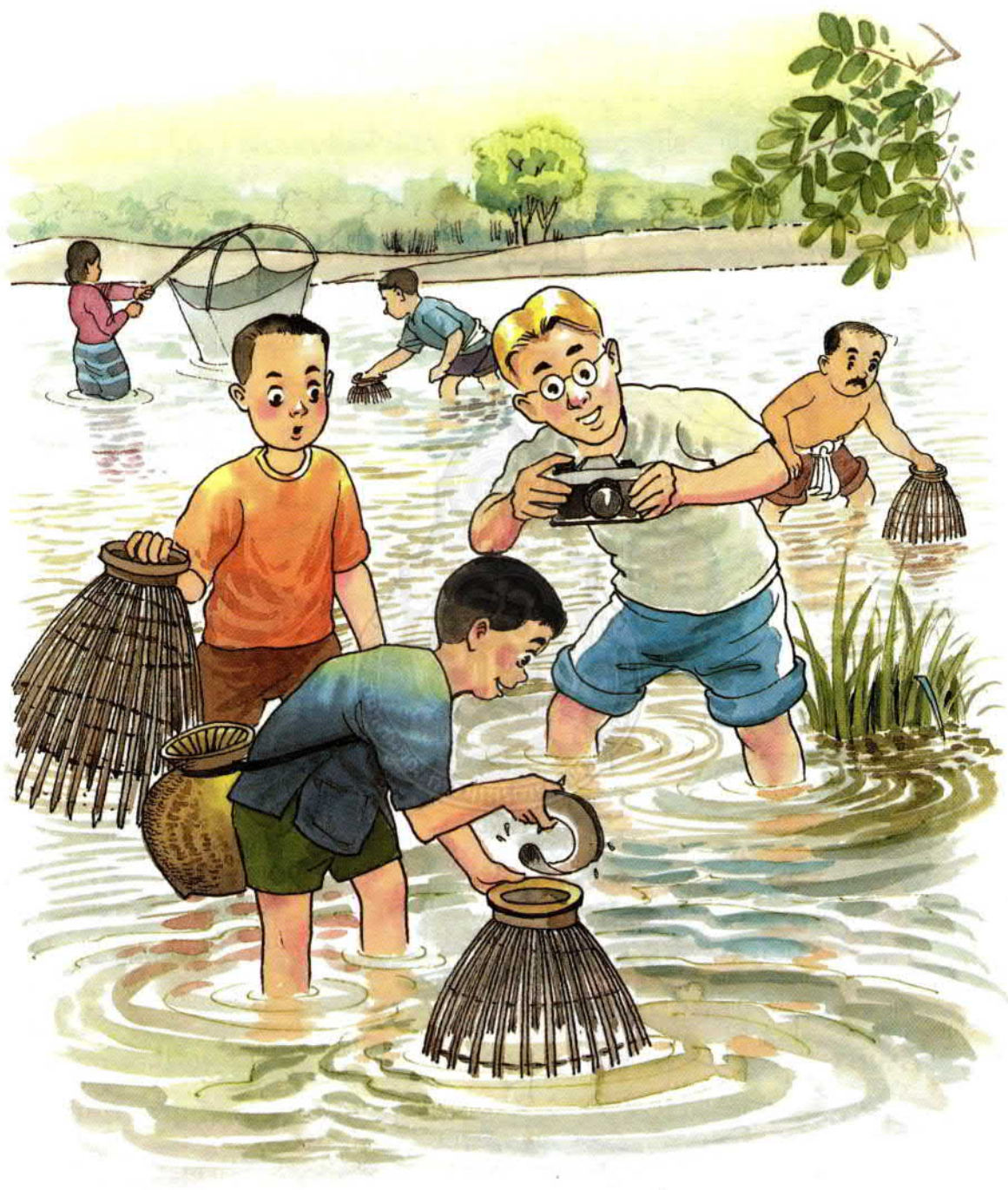
“ไม่ลึกหรอก พวกส้อมปลาต้องหากินน้ำตื้น ถ้าน้ำลึกก็ไม่ทันปลา” ยอดบอกพร้อมกับ ก้าวลงไปในน้ำด้วยท่าทางทะมัดทะแมง

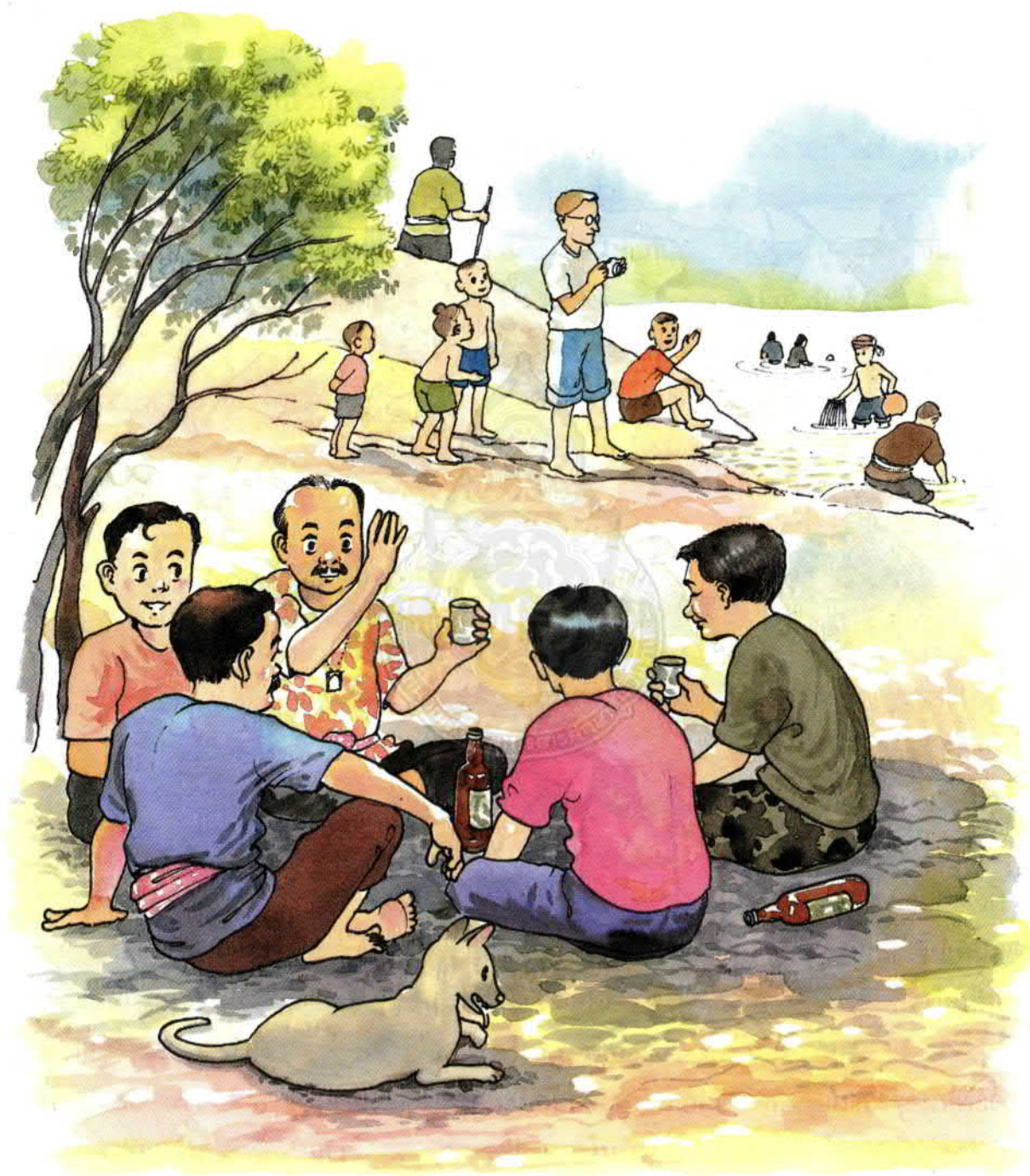
พร้อมกันนั้นทองและไมเคิลก็ก้าวตามลงไป

การส้อมปลาเป็นการจับปลาที่ง่ายและสะดวกมาก เครื่องมือจับปลาคือส้อมที่สานเป็น ตาห่างด้วยไม้ไผ่มีลักษณะเป็นทรงกลมคล้ายฝาชีทรงสูง ด้านล่างเรียกว่าปากส้อมเปิดกว้าง เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๔๐-๕๐ ซม. ความสูงของส้อมประมาณ ๖๐ ซม. หรือเท่ากับ ความยาวของช่วงแขน ด้านบนมีช่องกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑๕ ซม. ช่องนี้มี ไม้ไว้เพื่อใช้มือล้วงลงไปจับปลา ความถี่ของส้อมขึ้นอยู่กับความต้องการจับปลาขนาดใด ถ้า ต้องการเฉพาะปลาใหญ่ก็ตาห่าง แต่ตามปกติตาส้อมหรือช่องตามด้านข้างก็มีขนาดเล็ก ประมาณ ๒ ซม.

ชาวบ้านดอนทรายเรียกการส้อมปลาว่า สักส้อม การสักส้อมก็คือการยกส้อมขึ้นเหนือ ผิวน้ำแล้วกดลงไปอย่างรวดเร็วตามแนวดิ่งให้ปากส้อมลงไปถึงพื้นดิน ในกรณีที่น้ำใสเห็น ตัวปลาก็กดส้อมลงไปครอบตัวปลาได้เลย แต่ในกรณีที่น้ำขุ่นมองไม่เห็นตัวปลา ก็ต้องกดส้อม ลงไปแบบ “เดา” ว่าอาจจะครอบเอาปลาที่หลบซ่อนอยู่บริเวณนั้นหรือที่ว่ายมาถึงจุดนั้นพอดี การเดาแบบส้อมปลาจึงเรียกว่า “เดาส้อม” เนื่องจากในบึงมีปลามาก เมื่อมีคนลงไปจับปลา พร้อมๆ กัน ปลามักจะตกใจว่ายไปทุกหนแห่ง การส้อมปลาจึงได้มากพอๆ กับการทอดแห

เพียงเวลาไม่ถึงสองนาทิส้อมของยอดก็ครอบปลาอย่างน้อยหนึ่งตัว เขารู้ด้วยความ

ขำนาญว่าในสุมมีปลา เพราะมีแรงกระเทือนอันเกิดจากปลาพุ่งชนด้านในของสุม

“ติดแล้วไมเคิล ผมสุมติดปลาแล้ว มาดูซิ” ยอดส่งเสียงดังด้วยความดีใจ

ไมเคิลก้าวสวบ ๆ ไปหายอด

“จับดูสิ นี่เอามือจับตรงนี้แล้วจะรู้สึกว่ปลามันอยู่ในนี้” ยอดบอกพร้อมกับทำให้ดู

ไมเคิลใช้มือขวาจับขอบสุมด้านบน เขารู้สึกมีแรงกระเทือนที่สัมผัสได้

“อ้อ เป็นอย่างนี้เอง แล้วทำยังงี้จึงจะเอาปลาออกมาได้” เขาถาม

“เดี๋ยวกูรู้” ยอดตอบพลางล้วงมือขวาลงไปในสุม ความไปมาครู่หนึ่งก็จับได้ปลาซ่อนตัวโตเท่าลำแขน เขาชูปลาขึ้นเหนือศีรษะแล้วจับมันยัดลงไปในช่อง ไมเคิลมองตามด้วยความประหลาดใจเพราะยอดทำได้รวดเร็วมาก

สักครู่หนึ่งทองก็ส่งเสียงร้องด้วยความดีใจ ปลาติดสุมของเขาแล้ว เป็นปลาตะเพียนตัวเท่าฝ่ามือและยังได้ปลาหมอนาดเขื่องแถมอีกหนึ่งตัว ยอดหันมาพยักหน้ากับไมเคิล

“ลองดูไหม ไม่ยากเลย เอ้า” เขายื่นสุมให้ไมเคิล

ไมเคิลรับสุมมา เขายกมันขึ้นเหนือผิวน้ำเพียงเล็กน้อยแล้วกดลงไปอย่างรวดเร็ว ด้วยท่าทางทะมัดทะแมงราวกับเคยสุมปลามาแล้ว หลังจากสักสุม ไปประมาณ ๕-๖ ครั้ง ไมเคิลก็รู้สึกว่สุมของเขาครอบเอาปลาหรือตัวอะไรเข้าแล้ว เขาไม่กล้าล้วงลงไปจับมัน จึงเป็นธุระของยอดที่จะจัดการจับขึ้นมา ปรากฏว่เป็นปลาตุ๊กตขนาดยาวเกือบฟุต

“จะรู้ได้อย่างไรว่เป็นปลาหรืองู” ไมเคิลถาม

“น้ำลึกขนาดนี้ไม่มีงูอยู่ได้น้ำหรอก และในบึงนี้ก็ไม่มีสัตว์ประหลาดอย่างอื่นแน่” ยอดหัวเราะ

“สนุกดี” ไมเคิลยิ้มด้วยความพอใจ “ผมว่ามันไม่ใช่การจับปลาเท่านั้นแต่มันเหมือนเกมกีฬาที่เป็นงานและเป็นงานสังคมอีกแบบหนึ่ง ถ้าไม่ได้มาวันนี้ผมคงจะเสียใจมาก”

ตะวันขึ้นสูงอยู่เหนือศีรษะ คว้นไฟสีขาวลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าสีคราม เมื่อนักจับปลาส่วนหนึ่งขึ้นฝั่งก่อไฟปรุงอาหารกินกันตามได้ร่มไม้ใหญ่รอบบึง ผู้ที่ปรุงอาหารเสร็จแล้วก็ตั้งวงรับประทานกันบนพื้นดินโดยใช้เสื่อหรือใบไม้ปูรองนั่งตามแต่จะเตรียมมาหรือหาได้ ทุกคนร่าเริงแต่ก็รีบเร่งเพราะต้องลงไปจับปลาอีก คณะกรรมการกำหนดให้จับปลาถึงเวลา ๑๖.๐๐ น. เท่านั้น

ไมเคิลเดินดูชาวบ้านปรุงและกินอาหารพร้อมกับถ่ายรูปที่น่าสนใจไว้ ในขณะที่ยอดกับทองขึ้นจากบึงมาเตรียมอาหารกลางวัน ส่วนคำพูนกับบุญเลิศยังคงทอดแหอยู่บริเวณน้ำลึกกลางบึง

ไมเคิลเดินไปเรื่อย ๆ ผู้คนจากต่างหมู่บ้านมอดูเขาเหมือนกับเป็นคนประหลาด เด็ก ๆ วิ่งตามและขอถ่ายรูป ไมเคิลยิ้มและโบกมือให้ เขาถ่ายรูปที่น่าสนใจไว้ทั้งรูปคนและเครื่องมือจับปลา นอกจากพวกจับปลาแล้วยังมีพ่อค้าแม่ค้าที่มาจับซื้อปลาและมาขายของ ของที่ขายก็มีทั้งอาหาร เครื่องดื่ม เสื้อผ้าและของเล่นของใช้ต่าง ๆ การลงปลาในวันนี้จึงมีลักษณะคล้ายงานบุญหรืองานเทศกาลประจำปี

นอกจากนี้ยังมีคนอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ใช่ทั้งนักจับปลาและไม่ใช่คนขายของ พวกนี้ตั้งวงดื่มกินและเล่นการพนัน โดยตั้งวงอยู่ห่างจากปะรำคณะกรรมการ มีคนคอยสังเกตคนแปลกหน้า หากเห็นตำรวจหรือคนแปลกหน้าผ่านมาก็หยุดเล่นชั่วคราว แล้วทำที่เป็นกินข้าวกินเหล้า เมื่อไมเคิลเดินผ่านไปใกล้คนกลุ่มนี้ก็มีเสียงร้องบอกกล่าวกัน

“เฮ้ย ดูนั่นใครมา หน้าตาเหมือนฝรั่ง”

“ก็ฝรั่งจริง ๆ นะสิ มันชื่อไมเคิล” ทิดผองบอกพรรคพวก “อ้ายนี่เอาแต่แนะนำชาวบ้านไม่ให้กินปลาดิบ อย่าไปสนใจมันเลย”

“ไม่สนใจได้ไงวะ เดียวนี้พวกตำรวจเขามีสายสืบแปลก ๆ ที่เห็นเดินไปเดินมาเหมือนคนมาเที่ยว เอ็งอย่าคิดว่าเป็นฝรั่งธรรมดาอะ อาจจะเป็นตำรวจปราบยาเสพติดก็ได้” ช่วงนี้เป็นหัวหน้ากลุ่มพูดขึ้น “เอ็งคอยจับตาดูมันให้ดีนะอ้ายผอง ปลาตกทำเสียทีพวกเราเข้าคุกหัวโตเชียวนะ”

“ไม่ต้องห่วงหรอกพี่ช่วง ถ้ามีอะไรผมจัดการคนเดียวก็เรียบร้อย ผมยังไม่ชอบขึ้นหน้ามันอยู่ มันทำงานเข้ากันดีกับหมอนิกรและครูเดชา ตอนนี้ชาวบ้านหลายคนดัดจริตไม่กินปลาดิบก้อยดิบแล้ว” ทิดผองคุยโวและร้องทักไมเคิล

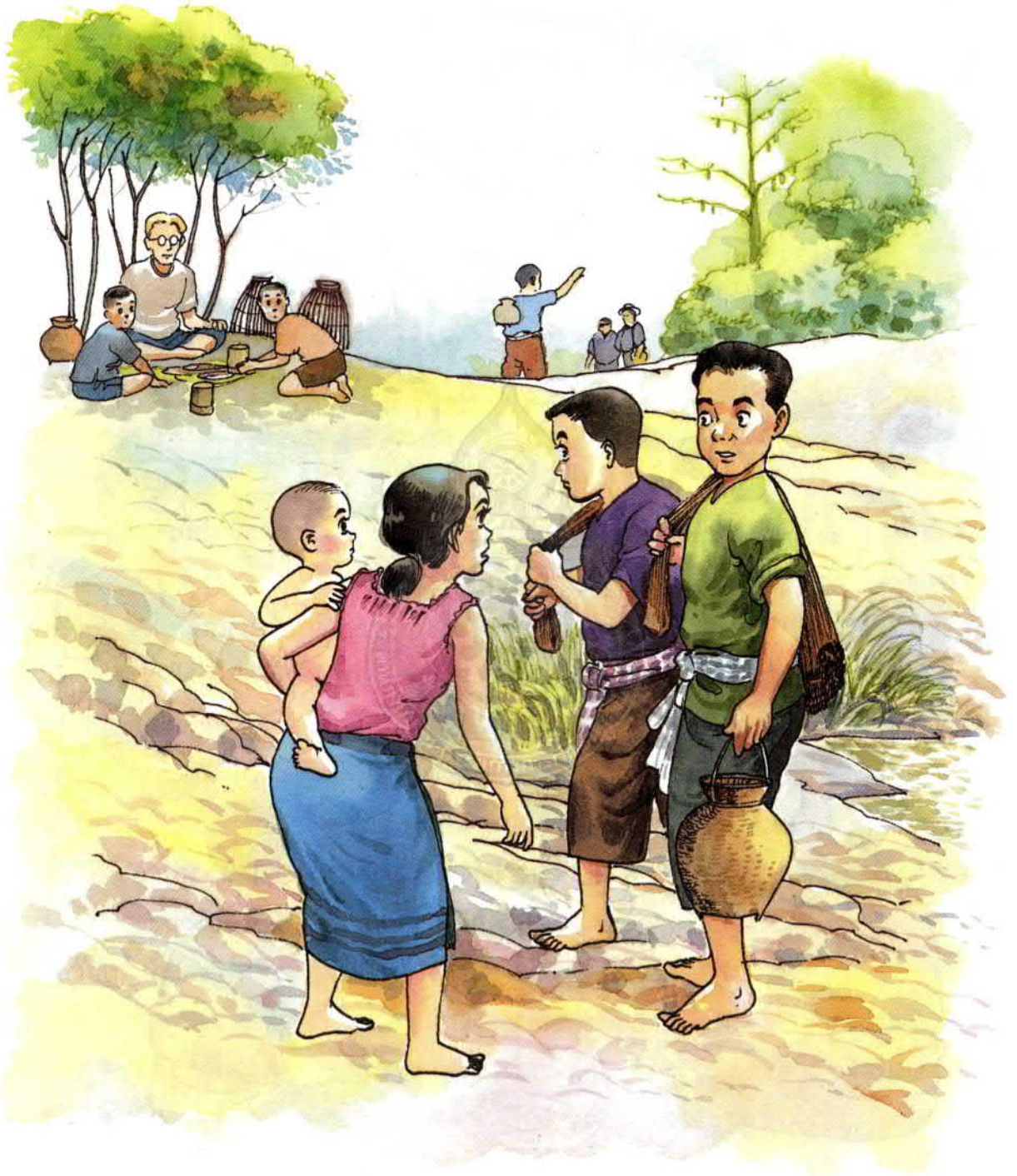
“มาทำไม ไมเคิล จะเล่นไฮโลหรือจะกินเหล้า เข้ามาสิ” ว่าพลางยื่นแก้วเหล้าให้ไมเคิลยิ้ม ตอบขอบคุณแล้วเดินผ่านไปโดยเร็ว

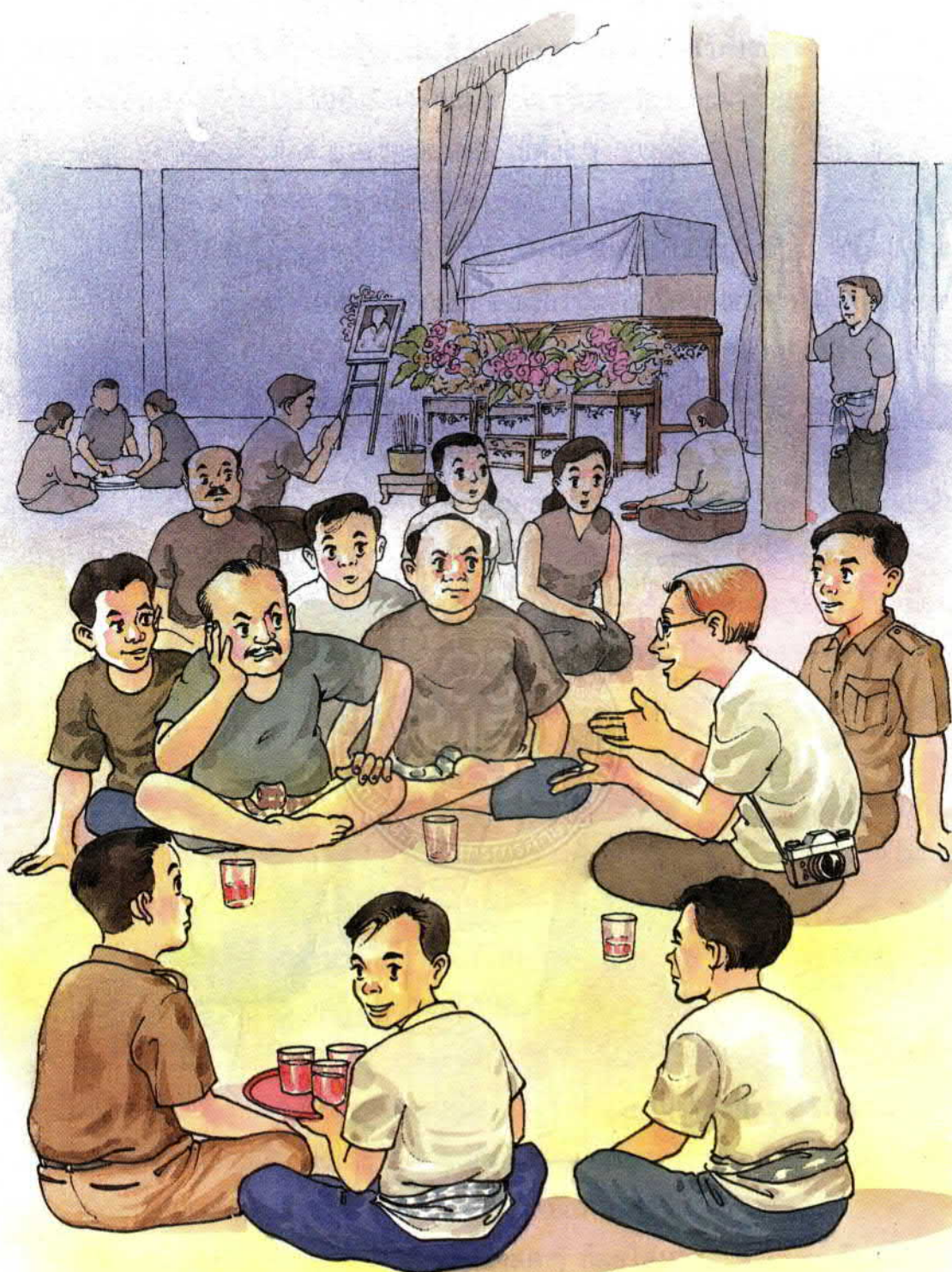
“เอ ช้าซักไม่วีใจไ้ฝรั่งคนนี้เสียแล้ว เอ็งสืบดูให้ได้เรื่องนะอ้ายผอง” ช่วงย้าเตือนอีก ไมเคิลแหว่ถ่ายรูปและยืนดูชายกลุ่มหนึ่งที่กำลังล้อมวงกินข้าวกันอยู่ใต้ต้นมะม่วงป่า พวกนี้เป็นคนจากหมู่บ้านอื่น จึงไม่รู้จักเขาแต่ก็มีน้ำใจเชิญให้ร่วมวงกินข้าวด้วย

“เชิญครับ มากินข้าวด้วยกัน” ชายคนหนึ่งพยักหน้าชวน

“มาลองชิมก้อยปลาหน้อยซี อร่อยนะปลาสด ๆ ก้อยใส่เม็ดแดงด้วยนะ” อีกคนหนึ่งขยับที่ให้นั่ง

ไมเคิลนั่งลงและมอดูใกล้ ๆ พร้อมกับปฏิเสธและขอบคุณ

กับข้าวมีอย่างเดียวคือก้อยปลาโนซามไบใหญ่ มีทั้งปลาชีว ปลาสร้อยและปลาเกล็ดขาวอื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นปลาตัวเล็กสับเป็นชิ้น ๆ เป็นปลาดิบทั้งหมด ปลาชีวบางตัวยังดิ้นกระเด่ว ๆ มดแดงที่ใช้เป็นเครื่องปรุงหลายตัวได้อยู่ตามขอบซาม

ทุกคนกินก้อยปลาโดยใช้มือหยิบใส่ใบผักป่ายชนิดหนึ่งใบสีม่วงอ่อน ใส่พริกสดลงไปหนึ่งหรือสองเม็ด ใช้ผักนั้นห่อก้อยเป็นคำ กินกับข้าวเหนียวอย่างเอร็ดอร่อย บางคนก็ทำปากซีดซัดด้วยความเผ็ด

“ไปเอามดแดงมาจากไหนครับ” ไมเคิลถามและดูใกล้ ๆ

“นั่นไง เยอะแยะไปเลย จะเอาเท่าไร” ชายคนหนึ่งชี้ไปที่พุ่มไม้ใกล้ ๆ ที่นั่นมีรังมดแดงขนาดลูกฟุตบอลหลายรัง

“น้องกินก้อยปลาแบบนี้มาตั้งแต่อายุเท่าไร” ไมเคิลถามเด็กหนุ่มคนที่นั่งข้าง ๆ

“ก็กินมาตั้งแต่เป็นเด็ก ผมกินได้หมดนั่นแหละทั้งก้อยทั้งลาบ” หนุ่มคนนั้นตอบด้วยความภูมิใจ

เขากลับมายังที่พักได้ร่มไม้ ยอดกับทองคำลึงปิงปลาส่งกลิ่นหอมฉุยชวนให้น้ำลายไหล มีปลาตะเพียน 2 ตัว ปลาตุกและปลาช่อนขนาดใหญ่อีกอย่างละตัว ไม่มีต้มหรือแกงเพราะไม่ได้เตรียมหม้อมาด้วย แต่อาหารมีนั้นก็เพียงพอสำหรับ ๕ คน

“เป็นไงไมเคิล หิวหรือยัง รอพอกับพี่เล็กก่อนนะ” ยอดพูดพลางพลิกไม้ปิงปลากลับด้าน

“ลุงพูนกับพี่เล็กไม่หิวหรือไหนะ น่าจะขึ้นมาได้แล้ว” ทองบ่นด้วยความหิว

ทองพูดยังไม่ทันจบประโยค คำพูนกับบุญเลิศก็สะพายแหขึ้นจากน้ำ เมื่อคนทั้งสองมาถึงร่มไม้ที่จะกินข้าวกลางวัน ยังไม่ทันจะปลดแหจากบ่าก็มีหญิงคนหนึ่งอุ้มลูกเดินเข้ามา

“อาพูน แม่โทรเลขมาบอกว่าพ่ออาการหนักมาก จะทำยังไงดี” พ่อในที่นี้คือคำผาง

“จะทำยังไงดีล่ะ อยู่กับหมอกดีที่สุดในแล้ว ถ้าออกจากโรงพยาบาลมาอยู่บ้านก็มีแต่รอวันเท่านั้นเอง” คำพูนหนักใจพลางส่งแหให้ยอดนำไปแขวนที่กิ่งไม้ใกล้ ๆ

“อาพูนจะให้พ่อรอวันตายอยู่โรงพยาบาลอย่างนั้นหรือ” ลูกสาวคำผางเสียงลั่นเครือ

“อ้าว แล้วจะให้ทำยังไง” คำพูนอารมณ์ไม่ค่อยดีนัก

“กินข้าวกันก่อน หายหิวแล้วค่อยคิดกันว่าจะเอายังไง” บุญเลิศกล่าวตบตบ

สองวันต่อมา รถบรรทุกคนหนึ่งนำศพของคำผางจากโรงพยาบาลจังหวัดมาที่บ้านดอนทราย คำพูนในฐานะน้องชายของผู้ตายเป็นเจ้าของภาพจัดงานศพ การจัดงานศพตามประเพณีของท้องถิ่นนี้เป็นไปอย่างเรียบง่ายและประหยัด ไม่เก็บศพไว้นาน สวดอภิธรรม

คืนเดียวก็นำศพไปเผาที่ป่าชานอกหมู่บ้าน ไมเคิลได้เห็นการจัดงานศพแบบไทยอีสานเป็นครั้งแรก เขามันทักภาพสำคัญไว้ตลอดงาน

สิ่งหนึ่งที่ได้เห็นในงานนี้คือความสามัคคี ชาวบ้านทั้งหญิงชายมาช่วยกันคนละไม้คนละมือ บ้างก็นำข้าวปลาอาหารมาสมทบ บ้างก็ให้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ และที่สำคัญก็คือชาวบ้านจำนวนมากมาอยู่ร่วมกันที่บ้านที่ตั้งศพเพื่อเป็นเพื่อนเจ้าบ้านตลอดคืน มีการพูดคุย ตีหมากและเล่นเกมกันอย่างสนุกสนาน

“ผมในนามของเจ้าภาพ ขอขอบคุณพวกเราชาวดอนทรายทุกคนที่ช่วยเหลืองานศพพี่ชายผม” คำพูดกล่าวหลังการสวดอภิธรรม “คำผางตายด้วยโรคพยาธิใบไม้ตับ ต้นเหตุของการตายคือเรื่องกิน คำผางกินปลาดิบเป็นประจำ ผมอยากจะทำให้การตายครั้งนี้เป็นบทเรียนและเป็นเครื่องเตือนใจพวกเราในเรื่องการกิน” คำพูดกล่าวเรียบ ๆ แต่หนักแน่น

“ลุงคำผางไม่ใช่รายแรกที่ตายเพราะโรคพยาธิใบไม้ตับ ก่อนหน้านั้นก็มีทิดหนู ทิดทองแดง เขียงบุญทัน ลุงแสง พวกเราคงจำได้ว่าคนเหล่านั้นล้วนแต่ชอบกินปลาดิบทั้งก้อยทั้งลาบ ใครบอกใครห้ามก็ไม่เชื่อฟังแม้แต่หมออนามัยมาบอกก็ไม่เชื่อ” ครูเดชากล่าวเพิ่มเติม

“ผมว่าถึงเวลาแล้วที่พวกเราจะเลิกกินปลาดิบกันอย่างจริงจัง เลิกกินก้อยดิบลาบดิบตลอดไป” นิกรย้ำอีกครั้งหนึ่ง

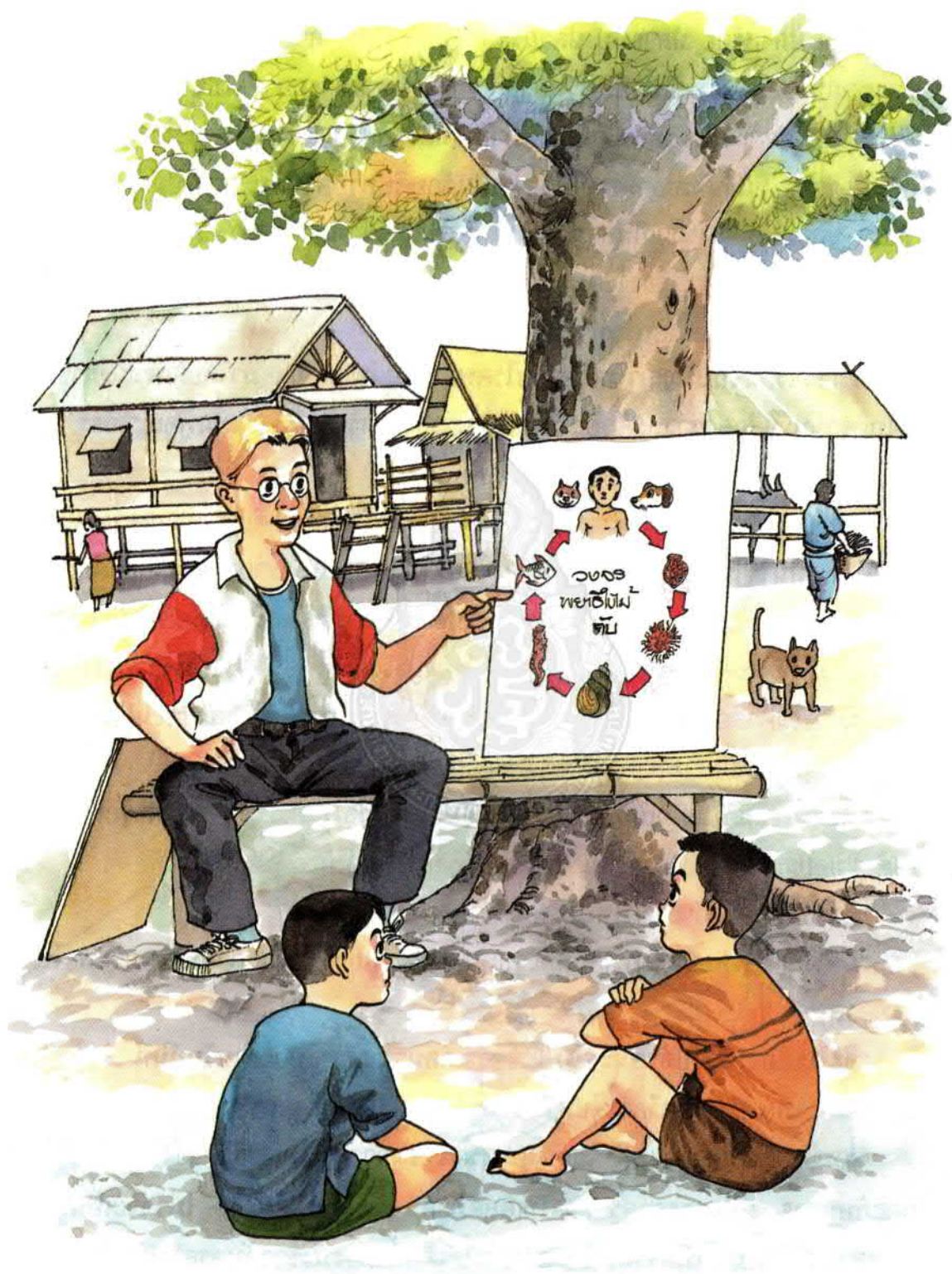
“แต่อย่าเลิกกินปลาร้านะครับ ปลาร้ามีประโยชน์มากแต่ต้องหมักนาน ๆ และทำให้สะอาดนะครับ” ไมเคิลกล่าวต่อไป “ถึงแม้ว่าปลาที่ใช้ทำปลาร้ามีตัวพยาธิอยู่ การหมักปลาร้าใส่เกลือเป็นเวลานานก็ทำให้พยาธิตายได้ ได้มีการทดลองแล้วพบว่าถ้าหมักปลาร้าเกินกว่า ๓ วัน ตัวพยาธิจะตายไม่สามารถเติบโตต่อไปได้ ปลาร้าที่ทำเองหมักไว้นาน ๆ เป็นเดือนเป็นปีจึงค่อนข้างแน่ใจว่าไม่มีตัวพยาธิใบไม้ตับ”

“แต่ปลาร้าที่เขาทำขายอาจจะหมักไม่นาน พยาธิอาจจะไม่ตายหมดก็ได้” ครูเดชาตั้งข้อสังเกต “เดี๋ยวนี้ชาวบ้านบางคนก็ซื้อปลาร้าจากพ่อค้าต่างถิ่นแล้ว พวกนั้นเขาทำซื้อทำขายอาจจะหมักไม่นาน ถ้าจะให้ดีก็ไม่ควรกินปลาร้าดิบ”

“ไหน ๆ ก็พูดเรื่องกินปลาร้า ปลาดิบกันแล้ว และพวกเราก็กำลังสนใจ” ผู้ใหญ่เขียนหันไปทางนิกร “อยากให้หมอนิกรกับคุณไมเคิลบอกเราชัด ๆ ว่า ไข่ตัวพยาธิใบไม้ตับนี้มันอยู่ในปลาอะไรบ้าง จะได้ไม่กินมันเข้าไป”

นิกรหันไปทางไมเคิลเป็นเชิงบอกให้พูด ไมเคิลอธิบายว่า

“ตัวพยาธิใบไม้ตับมันมีชีวิตที่ค่อนข้างซับซ้อน อยากให้พวกเรารู้ว่าช่วงที่มันไปอยู่

ในตัวปลา มันชอบอยู่กับปลาที่มีเกล็ด โดยเฉพาะปลาเกล็ดขาวในตระกูลปลาขาว เช่น ปลาตะเพียน ปลาสวาย ปลาแปบ ปลากระสูบ ปลาเวียน ปลาชีว ปลานวลจันทร์ ปลาไน ถ้าปลาวงศ์นี้ไปอยู่ในแหล่งน้ำที่มีตัวพยาธิก็อาจถูกพยาธิมาขออาศัยเป็นบ้าน ที่นั่นมันก็อยู่ในตัวปลาไปเรื่อย ๆ เมื่อคนกินปลาดิบก็เท่ากับกินตัวพยาธิเข้าไป เพราะฉะนั้น จึงต้องบอกกันอีกว่าขอให้เลิกกินปลาดิบ ไม่ว่าจะเป็นก้อยดิบหรือลาบดิบ ส่วนปลาร้า ปลาสาม ปลาจ่อม ปลาหม่า ถ้าหมักกินสามวันก็ค่อนข้างแน่ใจว่าพยาธิตายแล้ว”

“เป็นฝรั่งทำไมจึงรู้เรื่องโรคพยาธิเรื่องปูปลาของเมืองไทยดี รู้ได้ยังไง พุดส่งเดช หรือเปล่า” ทิดผองถามแบบชวนหาเรื่อง

“ไม่เคลเรียนจบปริญญาโทเกี่ยวกับโรคพยาธิในประเทศไทยมาโดยเฉพาะ เขารู้เรื่องเมืองไทยจากหนังสือตำราและศึกษาวิจัยก่อนจะมา เขารู้จริงไม่ใช่โมเมพูดเอาเอง” นิกพูตหนักแน่นและมองหน้าทิดผองด้วยความไม่พอใจ

นับตั้งแต่วันเผาศพลุงคำผางเป็นต้นมา ยอดครุ่นคิดอยู่แต่เรื่องความตายและการเจ็บป่วย เขาสนใจโรคพยาธิไปไม้ดับมาก ตอนที่เขานักเรียนเขาเคยเรียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่ก็ยังไม่เข้าใจถ่องแท้เพราะไม่ได้เห็นตัวพยาธิจริง ๆ ครูที่สอนก็ได้แต่อธิบายชี้แจงและห้ามปรามไม่ให้กินปลาดิบ แต่ไม่มีรูปหรือตัวพยาธิจริงมาให้ดู จึงไม่เกิดความเข้าใจและไม่มี ความเชื่อในคำสอน ยอดคิดว่าไม่เคลน่าจะมีความรู้และเข้าใจในเรื่องนี้ดีกว่าใคร ๆ จึงหาโอกาสคุยและซักถามหาความรู้เพิ่มเติมอีก

“พยาธิไปไม้ดับนี้มันเป็นตัวยังงัยนะ ไม่เคล ทำไมมันร้ายกาจสามารถทำให้คนตายได้ ผมอยากเห็นตัวจริงของมัน จะหาดูได้ที่ไหน” ยอดถามต่อนานิก

“ที่โรงพยาบาลอำเภอมี่ไทยครับ” ไม่เคลหันไปถามนิก

“มีครับ ที่โรงพยาบาลอำเภอมี่ทั้งรูปถ่ายและตัวพยาธิจริง ๆ ถ้าสนใจผมจะพาไปดู” นิกรับอาสา

“จะไปเมื่อไรผมไปด้วยนะ ไม่ได้เข้าอำเภอนานแล้ว” ทองขานรับทันที

“จะไปเที่ยวอำเภอก็จะไปหาความรู้กันแน่” ไม่เคลพูตกระเช้า

ระหว่างที่ยังไม่ไปอำเภอ ไม่เคลเอากระดาศมาวาดรูปวงจรชีวิตของพยาธิไปไม้ดับให้ยอดกับทองดู ฝีมือการวาดรูปของไม่เคลดีมาก วาดได้เหมือนจริง ไม่ว่าจะเป็นรูปคน หอย ปลา หม่า แมว เมื่อวาดเสร็จก็อธิบายให้เด็กทั้งสองฟังราวกับครูสอนนักเรียน

“เราเริ่มกันที่ตัวพยาธินะ” เขาชี้ไปที่รูปพยาธิไปไม้ดับที่ขยายใหญ่ขึ้น ซึ่งมีรูปร่างคล้ายใบมะม่วงแล้วกล่าวว่า “ตอนนี้พยาธิอยู่ในตัวคน”

“อ้าว มันเข้าไปในตัวคนได้ยังไงและเข้าไปทางไหน” ทองสงสัย

“มันเข้าไปได้ทางเดียวคือเข้าไปทางปากกับปลาดิบ” ไมเคิลตอบ “ทันทีที่มันเข้าไปในกระเพาะและลำไส้ของคนมันก็หาที่อยู่ที่เหมาะสมหรือสุขสบายของมัน ที่มันชอบอยู่มากคือในท่อน้ำดีในตับ มีรายงานที่เชื่อถือได้ว่ามันอยู่ในตัวคนนานถึง ๒๘ ปี เรียกว่ามันอาศัยตัวคนเป็นบ้านถาวรของมันเชียวละ”

“ตัวมันใหญ่โตแค่ไหนนะ” ทองถาม “เท่ากับรูปนี้ไหม”

“อ้อ อันนี้เป็นรูปขยายเพื่อให้เห็นชัดๆ ตัวจริงของมันเมื่อแก่เต็มที่ยาวประมาณครึ่งเซ็นต์เมตร กว้างประมาณหนึ่งมิลลิเมตร พอมองเห็นด้วยตาเปล่า แต่บางตัวยาวถึงเซ็นต์เมตรก็มี”

“ใหญ่ขนาดนี้ก็ต้องทำให้ท่อน้ำดีผิดปกติแน่ๆ” ยอดมีสีหน้าตกใจ

“มันทำให้ท่อน้ำดีอักเสบ บวม ระคายเคือง เนื้อเยื่อบางส่วนอาจตาย แล้วก็ทำให้ระบบต่างๆ ของตับผิดปกติไปหมด เช่น ท่อน้ำดีตีบตัน ตับไม่สามารถส่งน้ำดีไปช่วยย่อยอาหาร ในที่สุดก็อาจเป็นมะเร็งที่ท่อน้ำดีและที่ตับ เห็นหรือยังว่าพยาธิที่เข้าไปขวางทางในท่อน้ำดีมีพิษสงแค่ไหน” ไมเคิลอธิบาย

“มันอยู่ในตัวคนแล้วมันออกลูกออกหลานอยู่ในนั้นหรือ” ทองถาม

“ใช่แล้ว มันออกไข่ในตัวคน” ไมเคิลตอบยิ้มๆ “พยาธินี้ไม่เหมือนสัตว์อื่นนะ มันมีสองเพศอยู่ในตัวเดียวคือเป็นทั้งตัวผู้และตัวเมีย มันจึงผสมพันธุ์กันในตัวแล้วก็ออกไข่ทีละเป็นพันๆ ฟอง ไข่หลุดออกจากท่อน้ำดีออกมาในลำไส้แล้วก็ออกมากับอุจจาระของคน ที่นี้ก็ไปกินใหญ่ลงดินสู่ น้ำแล้วแต่น้ำจะพัดพาไปซึ่งในที่สุดก็ไปรวมกันอยู่แหล่งน้ำ เช่น ห้วยหนอง คลอง บึง อ่างเก็บน้ำและแม่น้ำ แต่ถ้าคนถ่ายลงในส้วมไข่พยาธิก็อยู่ในส้วม ไม่มีทางจะแพร่พันธุ์ออกไปยกเว้นแต่จะมีใครเอาอุจจาระไปทำปุ๋ยโดยไม่ฆ่าเชื้อเสียก่อน”

“เป็นอันว่าตอนนี้ไข่พยาธิลงไปอยู่ในน้ำแล้ว ทีนี้มันไปอยู่ในตัวปลาได้ยังไง” ยอดมองดูแผนภูมิที่ไม่เคลวาด

“ต้องเข้าใจว่าไข่พยาธิที่มีขนาดเล็กมาก ๆ มีจำนวนหมื่นจำนวนแสนฟองเมื่อลงไปอยู่ในน้ำแล้วก็มีหอยชนิดหนึ่งที่บ้านเราเรียกว่า หอยไซ มากินไข่เหล่านี้เข้าไป หอยชนิดนี้มีอยู่ในหนองบึง อ่างเก็บน้ำทั่วไป ไข่พยาธิจะเติบโตเป็นตัวพยาธิอยู่ในหอยประมาณ ๖-๘ สัปดาห์ เมื่อโตเต็มที่ก็ออกจากหอยว่ายน้ำไปเรื่อย ๆ เพื่อหาโอกาสเข้าไปอยู่ในตัวปลา ปลาที่มันชอบอาศัยมากคือปลาเกล็ดจำพวกปลาทู ปลาดุก ปลาตะเพียนอย่างที่เราเรารู้จัก มันอยู่

ในตู้ปลาประมาณหนึ่งเดือนก็โตเต็มที่พร้อมจะออกไปและขยายพันธุ์ติดต่อไปยังคนและหมาแมวได้”

“ติดต่อไปได้ยังไง ปลาอยู่ในน้ำจะติดต่อไปยังหมาแมวได้อย่างไร” ทองถาม

“ก็คนกินปลา พยาธิอยู่กับปลาก็เท่ากับกินพยาธิไข่หรือปล่า” ไมเคิลย้อนถาม “นอกจากเข้าไปอยู่ในคนเพราะคนกินปลาดิบแล้ว ถ้าแมวหรือหมากินปลาดิบ พยาธิก็สามารถอาศัยและเติบโตอยู่ในหมาในแมวได้เช่นเดียวกับอยู่ในตัวคน”

“เป็นอันว่าเจ้าตัวพยาธิใบไม้ตับที่ร้ายกาจนี้มีบ้านอาศัยอยู่สามแห่ง แห่งแรกคือตัวคนหรือหมาแมว แห่งที่สองคือหอยไซ และแห่งที่สามคือปลาไซ้ไหมครับ” ยอดพยายามสรุปตามที่เข้าใจ

“ถูกต้อง เพราะฉะนั้นถ้าจะตัดวงจรชีวิตของมันก็ต้องตัดช่วงใดช่วงหนึ่งหรือหลายช่วงพร้อมกัน เช่น คนไม่กินปลาหรือกินปลาแต่ทำให้สุกเสียก่อน และถ่ายอุจจาระลงส้วม เท่านั้นก็ตัดวงจรชีวิตของพยาธิชนิดนี้ได้” ไมเคิลกล่าวในที่สุด

วันต่อมา ยอด ทอง นิกรและไมเคิลไปที่โรงพยาบาลอำเภอ ที่นั่นมีห้องพิเศษจัดไว้เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับโรคต่างๆ แก่ประชาชนที่สนใจ ยอดกับทองได้ความรู้เพิ่มเติมว่าพยาธิใบไม้ตับปรากฏพบมากในประชาชนของประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และประเทศจีนตอนใต้ ตลอดจนถึงเกาหลีและญี่ปุ่น แต่ที่พบมากคือในประเทศลาวและไทย

สำหรับในประเทศไทย ตามสถิติของกระทรวงสาธารณสุข พบว่าในภาคอีสานมีผู้ป่วยโรคพยาธิใบไม้ตับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ภาคกลางและภาคเหนือส่วนภาคใต้พบว่ามีน้อยที่สุด

ในภาคอีสานพบว่ามีผู้ป่วยโรคนี้มากในจังหวัดสกลนคร มหาสารคาม รongลงมาที่จังหวัดสุรินทร์ อุบลราชธานีและนครราชสีมา

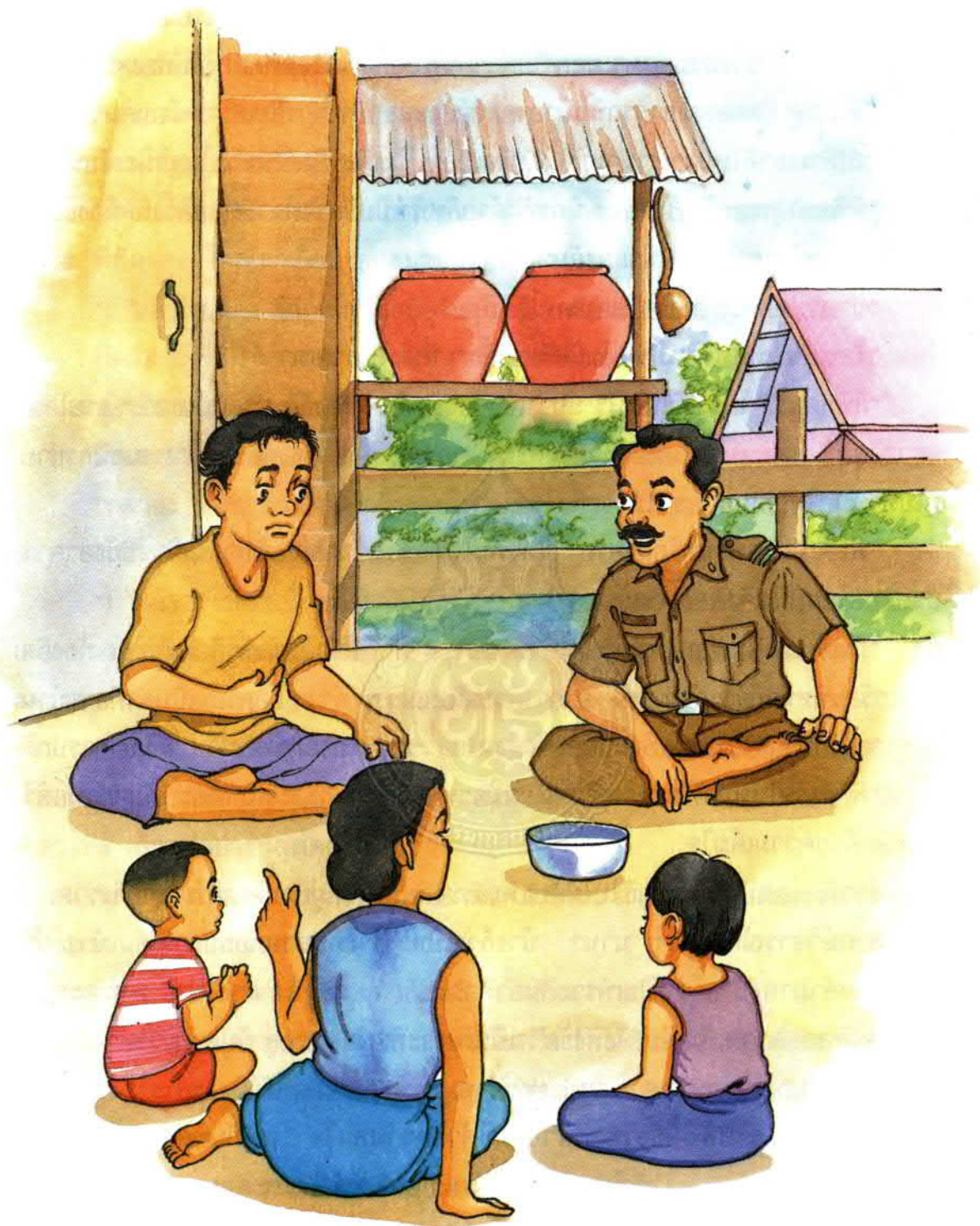
โรคพยาธิใบไม้ตับส่วนมากพบในผู้ป่วยที่เป็นผู้ใหญ่ และพบในผู้ชายมากกว่าผู้หญิง

“การที่ผู้ชายเป็นโรคนี้มากกว่าผู้หญิงเป็นเพราะผู้ชายชอบกินปลาดิบมากกว่าผู้หญิงใช่ไหมครับ” ยอดถามขึ้นขณะอ่านสถิติในแผนภูมิแผ่นใหญ่

“ก็อาจจะใช่” ไมเคิลตอบแล้วย้อนถามว่า “ยอดสังเกตไหมว่า ที่บ้านดอนทรายผู้หญิงหรือผู้ชายที่กินลาบดิบก้อยดิบ”

“ผมว่าผู้ชายกินเนื้อดิบปลาดิบมากกว่าผู้หญิงนะครับ” ทองชิงตอบก่อน

“แต่ที่บ้านผมไม่มีใครกินปลาดิบทั้งผู้หญิงผู้ชาย นะจะบอกให้” ยอดพูดพลางหัวเราะ

ขณะที่คนทั้งสี่กำลังเดินออกจากบริเวณโรงพยาบาล มีรถจักรยานยนต์รับจ้าง “สกายแล็บ” คันหนึ่งวิ่งสวนเข้ามา ยอดจำได้ว่าคนที่โดยสารมาคือทิดผองกับทองศรี จึงบอกให้ทุกคนหันไปดู ทิดผองลงจากรถที่หน้าอาคารผู้ป่วยนอก ท่าทางซึมเศร้าเหมือนคนไม่สบาย

“ไปถามเขาดีไหมว่าเขามาหาหมอหรือเปล่า” ไมเคิลรู้สึกเป็นห่วงในฐานะเพื่อนบ้าน

“พี่ทิดมาธุระอะไรหรือครับ” นิกอร์ทักด้วยสีหน้าเป็นมิตรแม้ว่ามีบ่อยครั้งที่ผองแสดงความไม่สุภาพกับเขาทั้งต่อหน้าและลับหลัง

“มาหาหมอค่ะ” ทองศรีตอบแทนสามมี

“ใครเป็นอะไรหรือครับ” ไมเคิลถามทั้ง ๆ ที่พอจะคาดเดาได้

“ก็พี่ทิดนะสิ ไม่รู้ว่าเป็นอะไร บ่นว่าเจ็บท้องจุกเสียด ท้องอืด ปวดแน่นแถว ๆ ขาโยโครง กินยาธาตุก็ไม่หาย เอายาหม่องทาาก็ไม่ได้ขึ้น” ทองศรีบอกอาการของสามมี “หมอนิกรช่วยพาไปหาหมอใหญ่หน่อยนะ ไม่รู้จะพึ่งใครแล้ว”

“พี่ทิดเป็นมานานหรือยังครับ” นิกอร์ทันไปทางคนป่วยขณะที่พากันเดินไปยังอาคารผู้ป่วยนอกโดยมีไมเคิลและยอดกับทองตามไปด้วย

“มันเจ็บมาเป็นเดือนแล้วเห็นจะได้ แต่เจ็บ ๆ หาย ๆ สี่ห้าวันมานี้รู้สึกแน่นท้อง ท้องอืด และอกร้อนที่หน้าท้อง” ทิดผองเล่าอาการด้วยเสียงแผ่ว ๆ คำว่า อกร้อนเป็นคำที่ชาวบ้านดอนทรายใช้กับอาการร้อนที่บริเวณผิวหนังส่วนใดส่วนหนึ่งในขณะที่ส่วนอื่น ๆ มีอาการปกติ

“พี่ทิดเล่าให้หมอฟังเองก็แล้วกัน ผมจะพาไปทำบัตรและพบหมอ” นิกอร์เสนอตัวช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ

ข่าวทิดผองเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับแพร่กระจายไปทั่วหมู่บ้านดอนทรายอย่างรวดเร็ว มีการวิพากษ์วิจารณ์กันต่าง ๆ นานา บ้างก็ว่าเป็นเพราะกินลาบก้อยปลาดิบ บ้างก็ว่าเป็นเพราะกินเหล้ามาก บ้างก็ว่าเป็นเพราะกินอาหารแปลก ๆ เช่น ลิง ค่าง บ่าง เต่า ตะกวด งู มีรายหนึ่งออกความเห็นเสียงดังฟังชัดว่าเป็นเพราะทิดผองลบลู่ ผีปู้ตา ด้วยการไปเล่นการพนันและกินเหล้าต่อหน้าศาลเจ้าปู่ ประจำหมู่บ้าน

ไมเคิลสลับรับฟังเสียงวิพากษ์วิจารณ์ด้วยความสนใจ เขามักฟังเรื่องราวต่าง ๆ ไว้ในสมุดและในเทป เพราะเห็นว่าสิ่งเหล่านี้สะท้อนความคิดและความเชื่อของชาวบ้าน ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ยอดกับทองได้ช่วยเขาสำรวจและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพืช สัตว์ ที่เป็นอาหารในท้องถิ่น วิธีการหาอาหาร วิธีการปรุงอาหาร การถนอมและเก็บรักษาอาหาร และการกินอาหารของชาวบ้าน

ผู้ใหญ่เขียนซึ่งเป็นลุงของทิดผองไปดูอาการถึงบ้าน

“ตกลงมันเป็นโรคอะไรกันแน่” ผู้ใหญ่บ้านถามหลานสะใภ้

“เขาบอกว่า เป็นพยาธิในตับ” ทองศรีตอบ

“เขาให้ยาอะไรมากินไหม” ผู้ใหญ่เขียนเป็นห่วง

“ให้มา เป็นยาเม็ด แล้วก็สั่งให้ไปตรวจดูอีก” ทองศรีหันไปเรียกสามีที่นอนอยู่ในห้อง

“พี่ทิด พี่ทิด ลุงผู้ใหญ่มาเยี่ยม ออกมาหน่อยซี”

“เป็นไงบ้างผอง มันหนักหนาถึงกับลุกไม่ขึ้นหรือวะ ออกมาคุยกันหน่อยซี”

ทิดผองเดินซึ่มๆ ออกมาจากห้อง ทำทางอิดโรย ผิวพรรณซูบซีดผมเผ่ายุ่งเหยิง
เขานั่งลงใกล้ชายแก่ผู้เป็นลุง

“หมอเขาว่าผมเป็นพยาธิไปไม้ตับ ผมงกลัวครับลุง” เสียงของเขาสั่นเครือ

“กลัวอะไร ความกลัวของเอ็งหายไปไหนหมดวะ” ผู้ใหญ่บ้านทำเสียงดุๆ

“กลัวจะเป็นอย่างลุงคำผางครับ”

“มากลัวอะไรตอนนี้ จะได้ประโยชน์อะไร” ผู้เป็นลุงกล่าวล่ำลាប់ “ควรจะกลัวตั้งนาน
แล้ว พวกไม่รู้จักป้องกันตัวเองก็ยิ่งจู้จี้จุกจิก ไกลจะตายจึงร้องหาหมอแทนที่จะหาทางป้องกัน
แต่แรก”

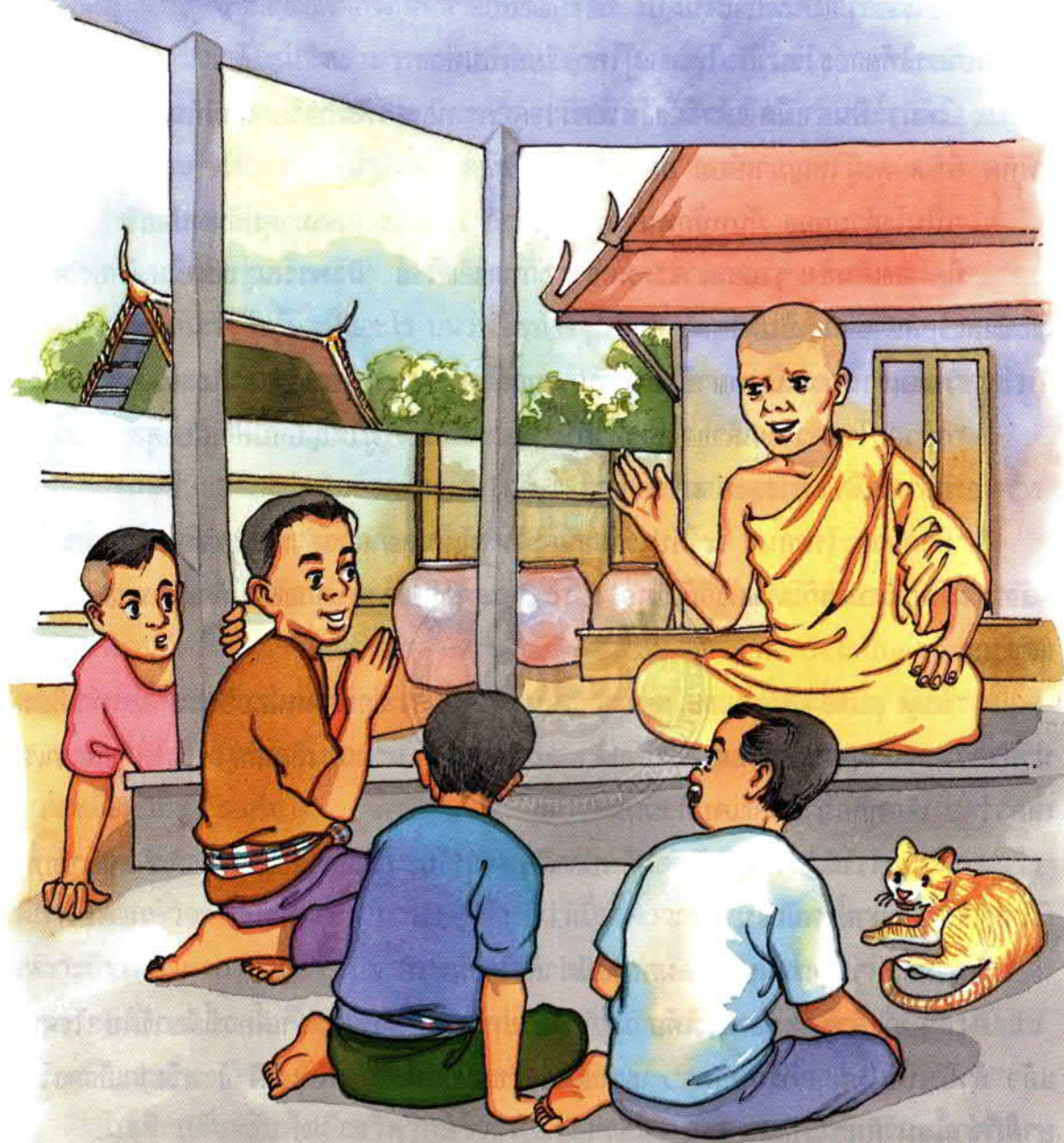
“โอ้ลุง อย่าซ้ำเติมผมเลย ไหนๆ ก็เป็นขนาดนี้แล้ว ช่วยผมหน่อยซีครับ” เขาทำเสียง
น่าสงสาร “ถ้าผมหายป่วยผมจะกลับตัว เลิกกินเหล้าเมายา เลิกเล่นไฟไฮโล เลิกเกร
เหลวไหล เลิกทุกอย่างที่ลุงเคยห้ามผม”

“เลิกอะไรไม่สำคัญเท่ากับเลิกกินปลาดิบ” จำวันะ ถ้าเอ็งหายเอ็งต้องเลิกกินปลาดิบ”
ผู้ใหญ่เขียนกล่าวย้ำหนักแน่น

“ผมจะหายไหมเนี่ย” ทิดผองซักมีกำลังใจขึ้นมาบ้าง

“อันนี้ก็แล้วแต่หมอ เขาให้ยามากินไม่ใช่หรือ ข้าได้ยินมาว่าเดี๋ยวนี้มียารักษาโรคนี้
แล้ว ถ้ายังเป็นไม่มากก็รักษาหาย เขาทดลองที่ขอนแก่นเห็นว่าได้ผลดี ข้าหวังว่าเอ็งคงได้
ยาดีที่ว่ำนั่นมากิน”

นับว่าทิดผองเคราะห์ดีกว่าผู้ป่วยหลายคนที่เป็นโรคนี้ รายอื่นๆ ที่ผ่านมามีอาการ
หนักลงเรื่อย ๆ ในที่สุดก็ถึงแก่ความตายด้วยเหตุที่ไม่ให้แพทย์รักษา หรือไปหาแพทย์เมื่อ
มีอาการหนักมากแล้วจนไม่สามารถรักษาให้หายได้ แต่ทิดผองรู้ตัวว่าป่วยเมื่ออยู่ในชั้น
อาการปานกลางและไปหาแพทย์ซึ่งแพทย์ก็ได้ให้ยามากิน ทำให้มีอาการดีขึ้นตามลำดับ

ในการประชุมชาวบ้านคราวต่อมา นิกและไมเคิลถือโอกาสแนะนำชาวบ้านทั้งเด็กและผู้ใหญ่ให้ไปตรวจพยาธิใบไม้ตับและพยาธิอื่นๆ ที่โรงพยาบาลอำเภอ

“ถ้าตรวจไม่พบก็แล้วไป แต่ถ้าพบว่ามีพยาธิชนิดใดก็จะได้รับการให้ถูกกับโรค พวกที่ชอบกินลาบดิบก้อยดิบควรจะรีบไป ถ้าไม่พบพยาธิใบไม้ตับก็ถือว่าโชคดี แต่อาจจะพบพยาธิอย่างอื่นก็ได้” นิกชี้แจง

นิกกับไมเคิลชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจว่าปัจจุบันนี้มียารักษาโรคพยาธิต่างๆ แล้วโดยเฉพาะพยาธิใบไม้ตับ ได้มีการทดลองใช้ยากับผู้ป่วยแล้วปรากฏว่าได้ผลดี เช่น ยาพราซิควอนเทล ซึ่งใช้ได้ดีในการทำลายพยาธิใบไม้ตับและพยาธิตัวติด แต่ควรใช้ตามที่แพทย์สั่ง นอกจากนี้ยังมีการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับโดยการผ่าตัดซึ่งเป็นวิธีการรักษาระดับสุดท้ายที่ต้องอาศัยแพทย์ผู้มีความชำนาญและต้องใช้อุปกรณ์การผ่าตัดที่ทันสมัยจึงจะได้ผลดี

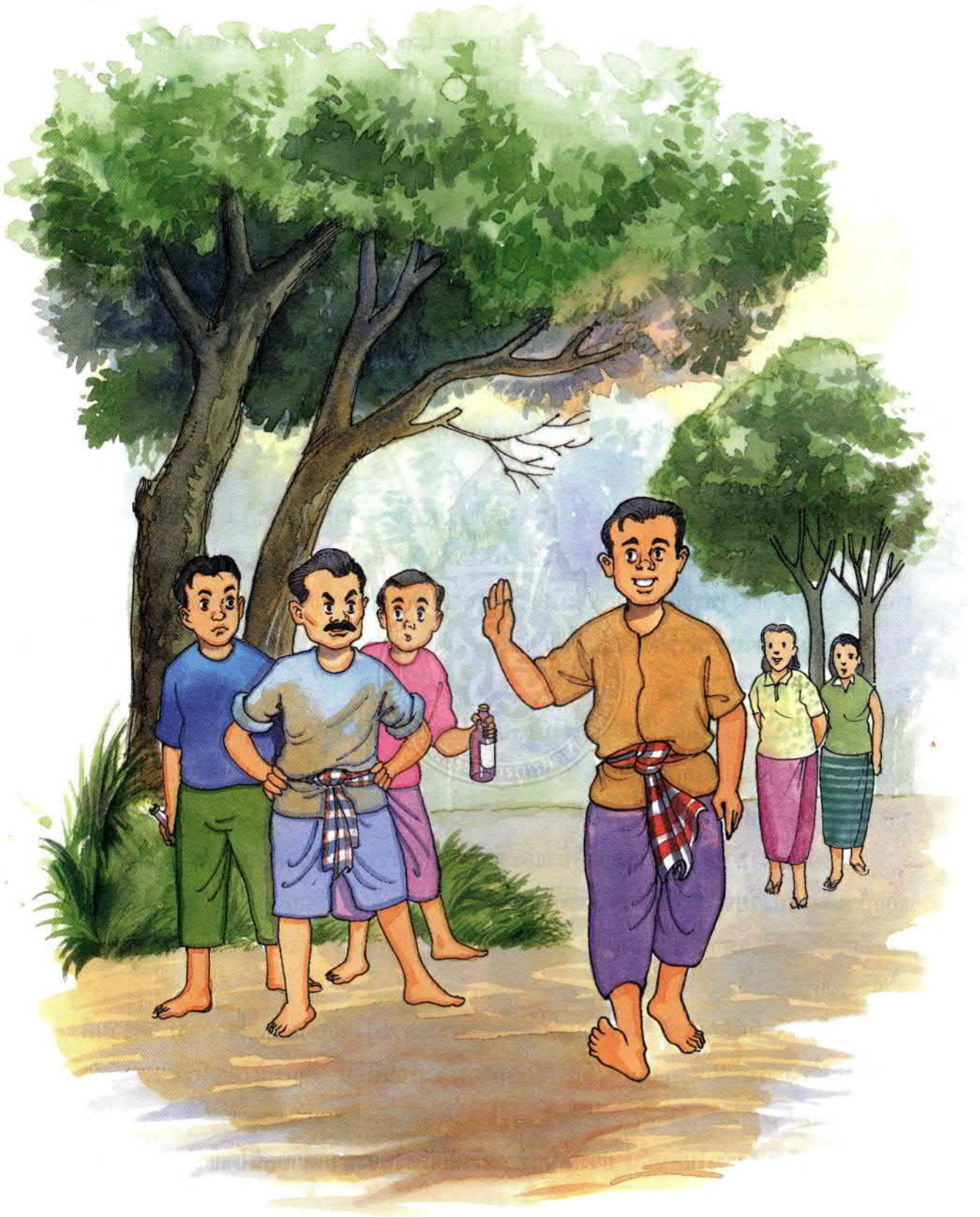
อาการป่วยของทิดผองดีขึ้นเรื่อย ๆ จนอาจกล่าวได้ว่าหายเป็นปกติ อาจจะเป็นเพราะยาที่กินเข้าไปหรือเพราะเหตุผลทางจิตวิทยาที่เจ้าตัวมีกำลังใจดีขึ้น ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นชัดคือ หน้าตาผิวพรรณของเขาแจ่มใส การเคลื่อนไหวไปมากระฉับกระเฉง ความเจ็บปวดหายไป รับประทานอาหารได้และสิ่งที่เปลี่ยนไปมากคือการพูดจาและการปฏิบัติตนซึ่งแสดงถึงความคิดที่เปลี่ยนไป

ทุกวันทิดผองตื่นแต่เช้าตรู่และไปใส่บาตร เขาเลิกดื่มเหล้า เลิกเล่นการพนัน และเลิกกินอาหารที่เป็นเนื้อสัตว์ทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นปลาหรือเนื้อหมูเนื้อวัว เขาพูดต่อที่ประชุมที่ศาลาวัดในคืนหนึ่งว่า

“ผมขอสาบานต่อหน้าหลวงปู่บัวและต่อหน้าพวกเราทุกคนว่าต่อไปนี้ ผมจะเป็นคนดีของบ้านดอนทรายจะเลิกทำความชั่วทุกอย่าง เลิกเหล้าเลิกยาเลิกเล่นการพนันและเลิกกินของดิบอย่างเด็ดขาด ขอให้ทุกคนเป็นพยาน ถ้าผมกลับไปทำอย่างที่เคยทำขอให้มียันเป็นไปต่าง ๆ นานา”

“ก็ดีแล้วที่คิดกลับตัวได้ ขออนุโมทนาด้วย” หลวงปู่ให้ข้อคิด “แต่ว่าการทำความดีไม่จำเป็นต้องประกาศหรือสาบานตน ถ้าอยากทำก็ทำได้เลย ถึงไม่มีใครเห็นตัวเราผู้ทำก็รู้เองเห็นเอง”

เมื่อเลิกประชุมในคืนนั้น ช่วงผู้เป็นหัวหน้านักเลงในละแวกตำบลนี้ได้เข้าไปหาทิดผองและต่อว่า

“ไฉ่ผอง เอ็งจะทิ้งพวกเราไปจริง ๆ หรือ อย่าลืมว่าพวกเราร่วมงานกันมาหลายปี รู้ดีกันมาบางกันหมด ถ้าใครคนใดคนหนึ่งแยกตัวออกไปก็ถือว่าทรยศ เอ็งลองคิดดูนา เดี๋ยวจะหาว่าข้าไม่เตือน”

“ไฉ่พี่ช่วง” ทิดผองพูดเสียงอ่อนแต่หนักแน่น “พวกเราทำอะไรไม่ได้ไม่งามมามาก ผมว่าถึงเวลาที่จะกลับเนื้อกลับตัวกันแล้ว อายุอานามก็เลยวัยกลางคนกันหมด ถ้าไม่คิดจะทำเพื่อบ้านเพื่อเมืองก็ให้คิดว่าเราทำเพื่อลูกเมียและตัวเราเอง ที่ผ่านมามีผมเจ็บป่วยเอาชีวิตแทบไม่รอดก็เพราะผมทำตัวของผมไม่ดีเอง คราวนี้ผมหายป่วยแล้วขอตั้งหลักทำดีเพื่อตัวเองเป็นอันดับแรก หากมีเวลามีกำลังวังชาพอทำอะไรเพื่อส่วนรวมได้ก็จะทำ ผมอยากให้พี่ช่วงลองคิดดูเหมือนกัน”

พูดจบทิดผองก็เดินแยกทางจากช่วงและเพื่อนพ้องที่เคยร่วมวงเหล้าและเคยร่วมงาน ผิดกฎหมายกันมา แต่ทิดผองไม่ไปโดดเดี่ยว ยังมีอีกหลายคนรวมทั้งผู้ใหญ่เขียนที่เดินตามในระยะกระชั้นชิดพร้อมกับกล่าวขึ้นว่า

“เออ มันเป็นอ้ายผองคนใหม่ ข้าได้ยิน ข้าได้เห็น แล้วก็ชื่นใจจริง ๆ”

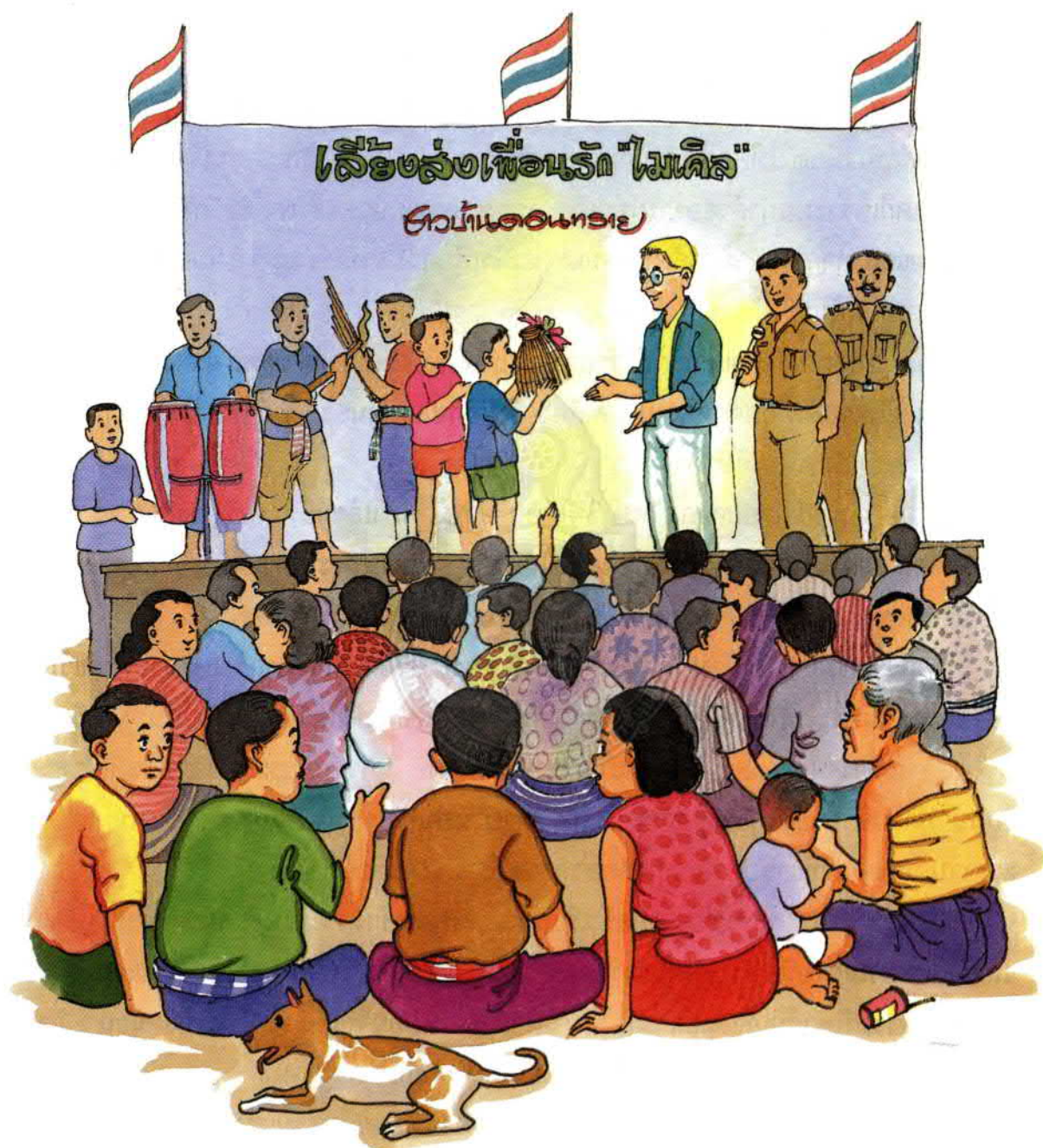
เวลาผ่านไปราวติดปีกบิน ไมเคิลใช้ชีวิตสร้างเสริมประสบการณ์แก่ตนเองและแก่ชาวบ้านดอนทรายเป็นเวลาครบหนึ่งปี แล้วในที่สุดวันลาจากก็มาถึง

คณะกรรมการหมู่บ้านเห็นเป็นเสียงเดียวกันว่าต้องจัดงานเลี้ยงส่ง และบายศรีสู่ขวัญ ให้ไมเคิลตามประเพณีที่เคยปฏิบัติกันมา สถานที่จัดงานคือบริเวณสนามหน้าโรงเรียน ครูใหญ่ทองม้วนและครูเดชารับภาระในการจัดสถานที่ นิกรรับภาระเรื่องอาหาร คำพูนรับหน้าที่ด้านจัดบายศรีสู่ขวัญ ทุกฝ่ายงานมีชาวบ้านอาสาช่วยอย่างคับคั่ง บางคนมาช่วยแรงงาน บางคนให้ข้าวปลาอาหารสดอาหารแห้ง บางคนช่วยเป็นเงิน

ในคำคืนที่มีงานกินเลี้ยง ทุกครัวเรือนส่งตัวแทนมาร่วมงาน แต่ละคนแต่งตัวสวยงาม และมีข้าวของเล็ก ๆ น้อย ๆ ติดมือมาเป็นของฝากของขวัญแก่ไมเคิล ส่วนมากเป็นผลผลิต ศิลปหัตถกรรมที่ทำกันเอง เช่น ผ้าไหม ผ้าฝ้าย หมอนใบเล็ก เครื่องจักสานขนาดจิ๋ว เครื่องไม้แกะสลัก เครื่องทองเหลืองและเครื่องเงินที่ทำกันในหมู่บ้าน

ไมเคิลประทับใจและตื่นตันมากโดยเฉพาะตอนที่ขึ้นกล่าวบนเวที

“ตลอดเวลาหนึ่งปีที่ผมมาอยู่กับพวกเราชาวดอนทราย ผมได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อผมและต่อสังคมมากมาย พวกเราที่นี่มีสติปัญญาและคุณธรรมสูงกว่าผู้คนในหลายท้องถิ่นในประเทศของผม พวกเรามีน้ำใจดี ทุกวันนี้ความมีน้ำใจอย่างนี้หาได้ยาก

ในสังคมสมัยใหม่ แต่ที่บ้านดอนทรายนี้มีอยู่เต็มเปี่ยมและพร้อมที่จะแจกจ่ายแก่ทุกคนเสมอ เมื่อผมกลับไปอเมริกาผมจะระลึกถึงพวกเราอยู่เสมอ และจะเผยแพร่คุณความดีของชาวดอนทรายให้คนในประเทศของผมรับรู้ ผมสัญญาว่าจะกลับมาที่นี่อีก”

“พี่ไมเคิล” ยอดขึ้นเวทีกล่าวในนามของตัวแทนกลุ่มหนุ่มสาวแห่งดอนทราย “วันนี้ผมขอเรียกว่าพ่ออย่างเต็มปากเต็มคำ เพราะผมรู้สึกอย่างนี้จริง ๆ ผมไม่มีอะไรจะมอบให้พี่นอกจากส้อมเล็ก ๆ ใบนี้ ผมกับทองและเพื่อน ๆ ช่วยกันสานส้อมใบนี้ด้วยไม้ไผ่อย่างดี สานด้วยฝีมือและด้วยน้ำใจ เพื่อช่วยให้พี่ระลึกถึงพวกผมชาวดอนทราย โดยเฉพาะในเวลาที่เราไปส้อมปลาด้วยกัน”

หลังจากนั้นคนสำคัญของหมู่บ้านได้แก่ ผู้ใหญ่เขียน ครูใหญ่ทองม้วน ครูเดชา นิกรคำพูน ได้กล่าวคำอาลัยและมอบของที่ระลึกแก่ไมเคิลตามลำดับ และก่อนที่จะปิดรายการเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดก็เกิดขึ้นท่ามกลางความแปลกใจของทุกคน

ผู้ที่ก้าวขึ้นเวทีและออกไปยืนหน้าไมโครโฟนคือทิดผองกับช่วงลูกพี่ของเขา ทั้งสองไม่มีอาการของคนเมาเลย ช่วงพูดเสียงดังฟังชัด ส่วนทิดผองยืนให้กำลังใจอยู่ใกล้ ๆ

“พ่อแม่พี่น้องชาวดอนทรายทุกคน แม้ไม่มีใครเชิญผมก็จะพูด ผมยอมเสียมารยาทและต้องขอโทษมาก ๆ ที่ต้องทำเช่นนี้ หวังว่าทุกคนคงให้อภัย ตลอดเวลาที่ผ่านมาหลายปีผมและเพื่อน ๆ ได้หลงผิดทำความเดือดร้อนเสียหายแก่พวกเราหลายอย่าง บัดนี้ถึงเวลาแล้วที่พวกผมจะหยุดความชั่วร้าย พวกผมจะกลับใจกลับตัวเป็นคนดีและทำประโยชน์แก่หมู่บ้านและตำบลของเรา ผมประทับใจคุณไมเคิลที่เป็นคนต่างประเทศ คุณไมเคิลมาอยู่กับพี่น้องชาวดอนทราย มาร่วมมือช่วยเหลือทำประโยชน์หลายอย่างด้วยความอดทนและไม่ถือตัวผมและเพื่อน ๆ ล้วนแต่เป็นเลือดเนื้อเชื้อไขของดอนทราย ทำไมจะทำประโยชน์แก่บ้านเกิดเมืองนอนของตนไม่ได้ ผมในนามของเพื่อน ๆ ทุกคน ขอสัญญาว่าต่อแต่นี้ไป พวกผมจะเลิกทำความชั่ว จะทำแต่สิ่งที่ดีและมีประโยชน์ต่อส่วนรวมของบ้านเรา”

ทุกคนปรบมือกราวใหญ่และยาวนานเกือบนาที

เสียงซุบซิบวิพากษ์วิจารณ์กระหึ่มไปทั่วบริเวณงานเลี้ยง

และในที่สุดรายการสุดท้ายก็มาถึง เมื่อนิกรผู้เป็นพิธีกรกล่าวปิดงานและปิดท้ายว่า

“วันนี้พวกเราทุกคนตั้งใจ ประทับใจ อิ่มใจ อิ่มท้อง ก่อนปิดงานวันนี้ ขอพวกเราอย่าลืมเรื่องใหญ่ของชีวิตคือเรื่องกิน ขอให้พวกเราสัญญากับตนเองว่าต่อไปนี้ชาวดอนทรายจะไม่กินปลาดิบ พาช้าว ของชาวดอนทรายจะไม่มีปลาดิบและบ้านดอนทรายของเราจะเป็นเขตปลอดโรคพยาธิใบไม้ตับตลอดไป

**คณะกรรมการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม
เรื่อง เหตุเกิดที่บ้านตอนทราย
ระดับประถมศึกษา**

คณะกรรมการที่ปรึกษา

อธิบดีกรมวิชาการ
ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาสื่อการเรียนการสอน
(นางสาวเอิบบุญ สุทธิประภา)
ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหนังสือ
(นางสาวพรเพ็ญ ปทุมสิริ)

คณะกรรมการจัดทำ

นายสมพงษ์ พลสุรย์
นายประมวญ เทพชัยศรี
นายสัมฤทธิ์ พุ่มสุวรรณ
นางสาววันทนา บุโพดม
นางกนกภรณ์ แสงประทีป
นางสุกัญญา งามบรรจง
นางวิภา ธรรมโชติ

ประธานกรรมการ
รองประธานกรรมการ
กรรมการ
กรรมการ
กรรมการ
กรรมการ
กรรมการและเลขานุการ

ผู้เรียบเรียง

นายสมพงษ์ พลสุรย์

บรรณาธิการ

นางวิภา ธรรมโชติ

ผู้วาดภาพประกอบ

นายสุรพล พิทยาสกุล

